

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет економіки та управління

Кафедра управління та адміністрування ІФННІМ

ХОРОЩАК Валентин Васильович

Публічне управління інвестиційними процесами в сучасних умовах /
Public management of investment processes in modern conditions

спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
освітньо-професійна програма – Публічне управління та адміністрування

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи ПУАмі-21
В.В. Хорощак

Науковий керівник
к.е.н., доцент Гродський С.В.

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 202_ р.
Зав. кафедри

_____ Л. М. Алексеєнко

Івано-Франківськ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ІНВЕСТИЦІЇ» В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	6
1.1. Сутність, класифікація та джерела інвестицій	6
1.2. Критерії та показники інвестиційних процесів в публічному управлінні	12
1.3. Значення інвестицій для економічного розвитку держави	18
Висновок до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА	25
2.1. Роль, завдання та функції держави в формуванні інвестиційного середовища	25
2.2. Державні пріоритети управління інвестиційними процесами в комплексному регіональному розвитку	35
2.3. Оцінка механізмів публічного управління інвестиційними процесами в Україні	41
Висновок до розділу 2	46
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	49
3.1. Публічне управління інвестиціями місцевих громад в умовах євроінтеграції України	49
3.2. Стратегічний підхід до розвитку інвестиційних механізмів публічного управління на основі публічно-приватного партнерства	54
Висновок до розділу 3	60
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Дослідження проблем інвестування національної економіки та активізації інвестиційного процесу завжди було в центрі уваги сучасної науки про державне управління, оскільки інвестиції відіграють найважливішу роль у збереженні та примноженні національного економічного потенціалу. Сьогодні залежність національної економіки від інвестиційної діяльності є загальновідомим фактом, оскільки активізація інвестиційного процесу сприяє зростанню загальних макроекономічних показників розвитку національної економіки. Чим динамічніший інвестиційний процес, тим швидше відбувається ефективна ринкова трансформація країни. Інвестиційному процесу відводиться ключове місце в процесі широкомасштабних політичних, економічних і соціальних перетворень, спрямованих на створення сприятливих умов для сталого економічного зростання.

Основним завданням державного управління інвестиційними процесами через використання низки виробничих механізмів і стимулів є прагнення сформувати сприятливе середовище та забезпечити активізацію інвестиційного процесу для підвищення ефективності економіки країни в цілому і регіонів зокрема, що і зумовлює актуальність обраного дослідження.

Огляд літератури з теми дослідження. Теоретико-методологічні основи державної інвестиційної політики не залишаються поза увагою багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників, які намагаються створити в свою чергу потужну базу для вивчення цієї проблеми на загальнотеоретичному рівні.

Найбільш повно питання публічного управління інвестиційними процесами було висвітлено у працях таких вчених, як Дж. Кейнс, І.А. Бланк, В.Г.Федоренко, О.М. Царенко, О. Бутник, М. Латинін, О. Думенко, О. Бобровська, Т. Савостенко та ін.. Проте слід звернути увагу, що інвестиційні процеси у своєму існуванні та розвитку настільки динамічними, що потребують подальшого наукового обґрунтування, постійного оновлення як наукових, так і

практичних поглядів, особливо в контексті шляхів розвитку та вдосконалення в системі публічного управління.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування особливостей теоретико-методичних положень, а також розробка практичних рекомендацій процесу удосконалення публічного управління інвестиційними процесами.

Для досягнення поставленої мети існує необхідність вирішення таких **завдань**:

1. Висвітлити сутність, класифікацію та джерела інвестицій.
2. Визначити поняття інвестиційної привабливості як запоруки розвитку інфраструктури регіону.
3. Висвітлити значення інвестицій для економічного розвитку держави.
4. Розглянути роль, завдання та функції держави в формуванні інвестиційного середовища.
5. Оцінити механізми публічного управління інвестиційними процесами в Україні.
6. Висвітлити державні пріоритети публічного управління інвестиційними процесами в комплексному регіональному розвитку.
7. Розглянути роль публічного управління інвестиціями місцевих громад в умовах євроінтеграції України.
8. Висвітлити стратегічний підхід до розвитку інвестиційних механізмів публічного управління на основі публічно-приватного партнерства

Об'єктом дослідження є інвестиційні механізми системи публічного управління в сучасних умовах.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні публічного управління інвестиційними процесами в сучасних умовах.

Методологія дослідження. У дипломній роботі використовувалися наступні **методи дослідження**: індукції та дедукції, аналітики, індексів, балансовий, графічний, систематизації та узагальнень, статистичних розрахунків.

Інформаційна база роботи. Інформаційною основою проведеного дослідження є діюче законодавство України, монографії, наукові періодичні видання, посібники, підручники, матеріали міжнародних науково-практичних конференцій та матеріали мережі Інтернет.

Наукова новизна проведеного дослідження визначається отриманням наступних наукових результатів:

- узагальнено категорійний апарат досліджуваної тематики;
- систематизовано основні елементи та процедури публічного управління інвестиційними процесами;
- визначено перспективні напрямки розвитку регіонів в контексті ефективного публічного управління інвестиційними процесами.

Практичне значення роботи полягає у тому, що відповідно до досліджених теоретичних і методологічних положень, які розглядалися у роботі, запропоновано певні підходи до удосконалення та розвитку процесів публічного управління інвестиційними процесами в сучасних умовах.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження висвітлені автором на науково-практичних конференціях «Сучасні детермінанти соціально-економічного розвитку» (18 травня 2023 року, Івано-Франківськ) та «Актуальні проблеми глобалізованого світу» (19 жовтня 2023 року, Івано-Франківськ).

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Повний обсяг дипломної роботи – 72 сторінки комп'ютерного тексту, у тому числі 3 таблиці, 3 рисунки та список використаних джерел з 64 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ІНВЕСТИЦІЇ» В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

1.1. Сутність, класифікація та джерела інвестицій

Інвестиції є основою і необхідною умовою продовження суспільного відтворення. Для того, щоб інвестиції виконували свою функцію, інвестиції повинні пройти різні стадії кругообігу у сферах виробництва та обігу і існувати в трьох формах: грошовій, виробничій і товарній.

На першій стадії кругообігу (валюта G – продукт T), коли інвестиції переважно мають валютну форму, тобто інвестори надають підприємствам фінансові ресурси для ефективних інвестиційних проектів, а суб'єкти господарювання – реципієнти – вкладають їх у розвиток бізнесу, щоб отримати виробничі матеріали (основні виробничі фонди, оборотні кошти) і робочу силу. Якщо інвестиції не освоїти, вони не виконають свого призначення і потраплять у категорію «ощадних», тобто процес інвестиційного циклу буде перервано.

На другій стадії кругообігу (продукт T – новий продукт T') інвестиції допомагають створювати та виробляти конкурентоспроможну продукцію шляхом поєднання трудових ресурсів із засобами виробництва. В іншому випадку засоби виробництва будуть ліквідовані, трудові ресурси втратять професійну кваліфікацію, а виробнича форма інвестування стане слабкою ланкою кругообігу.

У третій фазі кругообігу (новий продукт T' – отримані кошти D') основним питанням є реалізація вироблених товарів, що дозволяє формувати нові інвестиційні потоки, тобто інвестиції, які набувають товарної форми.

Слово «інвестиція» (англ. investment) походить від латинського слова invest, що означає «вкладення». Іншими словами, під інвестиціями слід розуміти будь-яке вкладення коштів з метою їх збільшення. Слід зазначити, що цей термін є таким же поняттям, як і «капітальні інвестиції». Класики наукової

думки В. Я. Шевчук та П. С. Рогожин [22] розглядають інвестиції як вкладення капіталу. Р. Холт і С. Беренс [32] дають більш широке тлумачення цього терміну, включаючи вплив поточних витрат на одноразові капітальні вкладення. І. О. Бланк, Л. М. Павлова та інші автори «визначають капітальні інвестиції як інвестиції, що забезпечують відтворення основних засобів. Підсумовуючи пояснення сутності капітальних вкладень, можна зробити висновок, що незалежно від термінології в основних фондах суб'єктів господарювання, капітальні інвестиції є одними із видів інвестицій» [58].

При дослідженні сутності явища «інвестиції» в економічній науці були застосовані різні підходи: економічний, фінансовий, соціальний (споживчий), затратний, ресурсний (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до визначення терміну «інвестиції»

Аспекти явища «інвестиції»	Підходи				
	економічний	фінансовий	соціальний (споживчий)	затратний	ресурсний
1. Витрати	Вкладення капіталу	Вкладення активів, коштів	Відмова від сьогоdnішнього споживання благ	Видатки на основний і оборотний капітал	Фінансові ресурси для відтворення основних засобів
2. Результати	Збільшення капіталу	Отримання доходу	Більш повне задоволення потреб у майбутньому	-	-

Аналізуючи визначення інвестицій, окремі автори [2; 26;37] констатують, що:

- 1) «інвестиції передбачають витрати ресурсів» [58];
- 2) «інвестування здійснюється з певною метою (з надією отримати результати)» [58];
- 3) «інвестиційний цикл можна подати у вигляді схеми: Ресурси – Вкладення – Результат» [58].

Таким чином, явище «інвестиції» не існує відокремлено. Поняття «інвестиції» тісно переплітається з поняттям «інвестиційний цикл» (рис. 1.1). Інвестиційний цикл – це повторення наступних етапів процесу інвестування:

- 1) «заощадження ресурсів» [34];
- 2) «прийняття рішення про інвестування» [34];
- 3) «здійснення інвестування» [34];
- 4) «здійснення операційної та інших видів діяльності» [34];
- 5) «одержання і розподіл результатів діяльності» [34].

Рис. 1.1. Інвестиційний цикл етапів інвестування

Таким чином, джерелами інвестицій і «капіталу є неспожиті ресурси, які перетворюються на інвестиції під час прийняття інвестиційних рішень суб'єктами інвестування. Крім того, інвестиційні ресурси не обов'язково є власними суб'єктом і не обов'язково заощаджуються суб'єктом, а заощаджуються іншими економічними суб'єктами» [34].

Інвестори можуть вибрати наступні можливі варіанти поведінки:

- «спожити весь дохід у поточному періоді» [34];
- «відмовитися від поточного споживання та інвестувати кошти для збільшення споживання в майбутньому» [34];
- «максимізувати поточне споживання за рахунок скорочення майбутнього споживання – кредити. Завдання інвестора – максимізувати загальне споживання за всі роки. Максимізація споживання означає підвищення добробуту інвесторів» [34].

Як наступний етап інвестиційного циклу розглядають вкладення ресурсів. Для інвесторів такими інвестиціями «будуть витрати ресурсів у будь-якій формі (грошовій, матеріальній, нематеріальній). Такі інвестиції стануть капіталом або зобов'язаннями, що стосується об'єкта інвестування. Тобто інвестиції – це

процес перетворення інвестиційних ресурсів в інвестиції з точки зору інвесторів і в капітал (власний капітал або позики) з точки зору об'єктів інвестування» [34].

Інвестиційний процес передбачає взаємозв'язки суб'єктів (інвесторів) та об'єктів інвестування (підприємств), як показано на рис.1.2.

Рис. 1.2. Взаємозв'язок суб'єкта та об'єкта інвестування

Беручи до уваги дослідження вітчизняних науковців, можна сформулювати ознаки якісної визначеності явища «інвестиції». Отже, інвестиції мають такі ознаки:

- 1) «інвестиції – це затрати ресурсів» [34];
- 2) «інвестиції – це вкладення з метою одержання зиску» [34];
- 3) «інвестиції є невід'ємним елементом інвестиційного циклу (інвестиційної діяльності) і не існують поза ним» [34];
- 4) «інвестиції – це активи з точки зору інвестора, для об'єкта інвестування – це зобов'язання» [34];
- 5) «джерелами інвестицій є заощаджені ресурси» [34];
- 6) «джерелами фінансування інвестицій – це чинні способи їх реалізації (акції, облігації, позики, лізинг, опціони, франчайзинг» [34];
- 7) «інвестиції перетворюються у власний та позичений капітал об'єкт інвестування» [34].

Науковцями систематизована наступна класифікація інвестицій на основі дослідження різних літературних джерел (табл. 1.2).

В умовах «високої мінливості потреб споживачів підприємство повинне використовувати інновації, щоб на його продукцію був попит, а отже, не порушувався інвестиційний кругообіг. У зв'язку з цим визначальними показниками стану товарної форми інвестицій є: питома вага підприємств, що

використовують інновації, кількість освоєних нових видів продукції та технологічних процесів» [58].

Аналіз наведених даних «підтверджує існування проблем і на третій фазі кругообігу інвестицій, тобто в процесі перебування їх у товарній формі. Таким чином, певні проблеми, які супроводжують кругообіг інвестицій на макрорівні, зумовили об'єктивну необхідність у дослідженні категоріального апарату інвестування, а саме категорій інвестиції та інвестиційна діяльність, з метою їх актуалізації» [58].

Таблиця 1.2.

Класифікація інвестицій на основі дослідження різних літературних джерел

Ознака класифікації	Група інвестицій
1. За видами	реальні, фінансові
2. За характером участі в інвестуванні	прямі, непрямі
3. За періодом інвестування	коротко-, довгострокові
4. За належністю до форми власності (джерелом фінансування)	приватні, державні
5. За регіональною ознакою	всередині країни, за кордоном
6. За затратами часу на реалізацію	терміново ліквідні, високоліквідні, середньоліквідні
7. За ступенем ризику неповернення	високий ступінь ризику, середній ступінь ризику, низький ступінь ризику
8. За галуззю економіки	в промисловість, торгівлю сферу послуг, сільське господарство
9. За урахуванням амортизації	валові, чисті
10. За формою інвестування	грошові, майнові вкладення; нематеріальні активи; у формі лізингу, селенгу тощо
11. За резидентністю суб'єктів інвестування	вітчизняні, іноземні, спільні
12. За спрямованістю	самоінвестування (в основні засоби, оборотні кошти, інтелектуальні цінності), спрямовані на зовні (акції та інші цінні папери, внески до статутного капіталу, надання позикових коштів), спрямовані ззовні (цінні папери, внески, позики)
13. За власниками джерел інвестицій	держава, суб'єкти господарювання, громадяни
14. За результатами інвестування	зادля збільшення капіталу, отримання прибутку, дивідендів, відсотків; задля соціальних економічних, екологічних та інших вигод
15. За кількістю об'єктів інвестування	в один об'єкт, портфельні
16. За повторюваністю	інвестування, реінвестування
17. За спів паданням суб'єкта і об'єкта інвестування	внутрішні, зовнішні

Згідно із «законодавчою базою України інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності для отримання прибутку, або досягнення соціального ефекту» [22].

Узагальнюючи наведені особливості використання інвестицій й трактування роботи щодо їх використання із законодавчих позицій, можемо зробити висновок, що «інвестиційна діяльність відіграє вирішальну роль на всіх етапах товарно-грошового кругообігу суб'єктів господарювання, забезпечуючи зростання їх вартості, створення можливостей для соціального розвитку суспільства, що об'єднує суб'єктів, які мають як економічну, так і соціальну спрямованість» [58].

Відповідно до сучасних тенденцій соціалізації та конс'юмеризації «економічних відносин інвестиційну діяльність та процес управління її здійсненням необхідно розглядати в економічному і соціальному аспектах» [58]. Перший аспект «передбачає дослідження економічних відносин у процесі інвестування, що спрямовані, як правило, на отримання прибутку; соціальний аспект передбачає дослідження мотивів і моделей поведінки суб'єктів інвестиційної діяльності як партнерів, якими можуть бути окремі особи, підприємства, регіони та держави. Ці обидва аспекти щільно пов'язані один з одним» [58]. Так, за умов, що партнери обирають «моделі поведінки, що адекватні ситуації, і їх приватні інтереси узгоджуються із загальносуспільними, результат інвестиційної діяльності буде мати мультиплікативний характер, який полягатиме у збільшенні прибутку» [58].

Отже, для зростання прибутковості та одержання «певного ефекту управління інвестиційною діяльністю необхідно розглядати в економічному та соціальному аспектах як соціально-економічний інститут» [58].

Аналіз літератури з досліджуваної тематики показує, що поняття «інвестиції» та його економічний зміст часто суперечать один одному і тлумачаться по-різному, що дає змогу виділити його основні характеристики та розкрити всеосяжне та об'єктивне значення.

Вважаємо, що запропонована систематизована класифікація інвестицій достатньою мірою систематизує основні види інвестицій і може слугувати методологічною основою для проведення відповідних аналітичних досліджень, формування бізнес-планів інвестиційних проектів, формування інвестиційних стратегій та інших фінансово-економічних процесів.

1.2. Критерії та показники інвестиційних процесів в публічному управлінні

Розвиток інфраструктури в регіонах України залежить від посилення інвестиційної активності в контексті формування необхідних механізмів публічного управління й стимулювання загального економічного зростання України, що мають пріоритетне значення для її економічної політики та мають значний вплив на загальне зростання та розвиток інфраструктури. Крім того, значні структурно-технологічні зміни в економіці, на ринку та в інформаційно-комунікаційній інфраструктурі зумовлюють необхідність відповідного фінансування, що за наявності обмежених ресурсів викликає проблеми з визначенням пріоритетності їх використання.

Забезпечення інвестиційної цінності інфраструктури регіону є стратегічною метою розвитку та інтеграції у світову економіку, що зумовлює необхідність набуття Україною статусу інвестиційно-привабливої держави. Як наслідок, в умовах розвитку ринку актуальнішими стають питання активізації інвестиційних процесів, використання запасів та економіки держави в цілому.

Посилення регіональної «інвестиційної активності є однією з основних передумов економічної стабільності та розвитку, але суб'єкти господарювання в умовах невизначеності стикаються з серйозними перешкодами, такими як брак інвестиційних ресурсів. Тому необхідно провести більш поглиблений науково-порівняльний аналіз сутності понять інвестиційна привабливість та інвестиційна привабливість регіону, з'ясувати фактори впливу, що формують інвестиційну привабливість регіону та її складових; оцінити інвестиційну

привабливість регіону [23]. Колективний підхід і стандарти; виявити питання, що підвищують і стабілізують інвестиційну привабливість регіону та розробити відповідні пропозиції щодо їх вирішення.

Інвестиційна «привабливість регіонів є незаперечною складовою стабільного економічного розвитку країни, а роль регіону як координуючого центру запобігає економічній ізоляції регіонів. Подолання економічної кризи та створення об'єктивних умов для сталого економічного розвитку регіонів неможливі без значних інвестицій в основний капітал, капітального оновлення, реформування всієї фінансово-інвестиційної сфери. Крім того, сприятливий клімат для інвестицій є важливою перевагою для розвитку інфраструктури регіону» [23].

Інвестиційна привабливість регіону має першочергове значення для прийняття інвестиційного рішення та виражається в термінах загальної суми капіталу, який можна спрямувати на інфраструктуру регіону, включаючи потенціал для інвестицій у неї та ступінь ризику. Сьогодні в сучасних наукових дослідженнях існує визначення поняття інвестиційної привабливості, яке характеризується загальним підходом до трактування (табл. 1.3). Серед науковців існує загальна «думка, що інвестиційну привабливість слід розглядати по вертикалі: країна, регіон, галузь, підприємство та інвестиційний проект» [23].

Інвестиційна привабливість регіону визначається тим, наскільки регіон задовольняє першочергові цілі інвесторів, якими є прибутковість, безризиковість та ліквідність інвестицій. Активізація «інвестиційної діяльності є пріоритетною умовою стабільного розвитку регіонів, яка здатна залучити фінансові та матеріальні ресурси як вітчизняних, так і зарубіжних інвесторів, а також раціонально їх використовувати в найбільш пріоритетних галузях економічного простору регіону» [23]. І навпаки, інвестиційна привабливість характеризується поєднанням атрибутів, методів і можливостей, які разом визначають потенційний попит країни на інвестиції як на регіональному, так і на глобальному рівнях.

Систематизація підходів до визначення сутності понять «інвестиційна привабливість» та «інвестиційна привабливість регіону» [23]

Автор	Науковий підхід
<i>Інвестиційна привабливість</i>	
О.В. Бражко	інтегральна характеристика, достатня соціально-економічна, організаційно-правова, морально-психологічна і суспільно-політична зацікавленість суб'єкта інвестиційної діяльності вкладати свої кошти у той або інший об'єкт
С. О. Іщук, Т. В. Кулініч	інтегральний показник, що об'єднує систему формальних і неформальних критеріїв, за якими визначається доцільність вкладення капіталу в потенційний об'єкт інвестування
Ткачик Ф. П.	сукупність факторів, аналіз та оцінка яких вказує на можливість і доцільність вкладання коштів в той чи інший об'єкт і отримання певного ефекту від здійснення запланованих дій
Гуцько В. І.	сукупність природно-географічних, соціально-економічних, політичних та інших факторів, які формують уявлення інвестора про ефективність інвестування в об'єкти
Науменко О. В.	відносне поняття, що відображає думку певної групи інвесторів відносно співвідношення рівня ризику, рівня прибутковості і вартості фінансових ресурсів у тій або іншій державі, регіоні або галузі
<i>Авторський підхід</i>	<i>комплексна характеристика об'єкта інвестування за допомогою якісних та кількісних параметрів, заснованих на аналітичних і прогнозних даних, які відображають рівень ризику – ймовірності втрати інвестиційного доходу, рівень прибутковості використовуваних активів та доцільності інвестування у даний об'єкт</i>
<i>Інвестиційна привабливість регіону</i>	
Шаповалова О.М.	наявність деякої сукупності інвестиційно-привабливих видів економічної діяльності; характеристики регіону як системи, що адекватніше відбивають сучасний стан та можливі перспективи його поступального розвитку
Коренева Н. О.	складна економічна категорія, яка являє собою сукупність об'єктивних можливостей і обмежень, що обумовлюють привабливість середовища і впливають на інтенсивність інвестування з урахуванням існуючих умов господарювання
Корепанов Г. С.	узагальнений рівень задоволення ринкових, фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів окремого інвестора щодо певної території, характеризується регіональними чинниками та може визначатися (оцінюватися) відповідними значеннями частинних та інтегральних оцінок
Ткачик Ф. П.	створення належних умов інвестування з метою збільшення обсягу інвестиційних коштів в економіку регіону
Сидор Г.В., Давидовська Г.І.	якісна та кількісна характеристика об'єкта можливого інвестування в певний момент часу, що складається з сукупності як об'єктивних, так і суб'єктивних факторів, впливає на рішення інвестора щодо доцільності інвестування у даний об'єкт та можливості здійснення інвестиційної діяльності
<i>Авторський підхід</i>	<i>інтегральний показник, який ґрунтується на сукупності економічно-фінансових показників, критеріїв державного, нормативно-правового, політичного, природно-кліматичного, демографічного, інфраструктурного і соціального розвитку, що визначають обсяги інвестування в економічний простір регіону та інтенсивність залучення інвестицій в основний капітал, оцінку інвестиційного потенціалу та інвестиційних ризиків</i>

Залежно від періоду часу, за який проводиться аналіз, здійснюється управління та прогнозування, він може бути поточним або перспективним. Оцінюючи інвестиційний потенціал того чи іншого регіону, агенції, які оцінюють природні ресурси та потенціал виробництва, окрім наявності

трудова та фінансова ресурсів враховують і інші фактори, зокрема ступінь корупції чиновників та сферу юстиції.

Важливою складовою дослідження визначення інвестиційної привабливості регіону є питання про залежність один від одного його компонентів, які, як правило, вважаються вченими або інвестиційно-потенційними, або ризиковими.

Інвестиційний потенціал регіону – це склад виробничих факторів і сфер потенційного інвестування в регіоні, напр. Це числовий атрибут, який враховує первинні економічні характеристики, перенаселеність території факторами виробництва (природні та трудові ресурси, основні фонди, інфраструктура тощо), а також склад попиту населення на товари та послуги.

Крім того, інвестиційний потенціал розглядається як сукупність ресурсів для інвестування, складових тієї частини капіталу, яка акумулюється на ринку, а також потенціал для реалізації інвестицій, який гарантуватиме «задоволення фінансових, матеріальних та інтелектуальних потреби відтворення капіталу» [27].

Зрештою, популярність інвестицій залежить від двох класів факторів: об'єкта та регіону. Чинники, що впливають на клімат інвестування, включають: політичні, економічні, правові, природні та кліматичні (географічні). Крім того, екологічні фактори, що впливають на інвестиційний клімат, є: природні, поділяються на відновлювані та невідновлювані. Звідси оцінка інвестиційної привабливості розглядається як аналітична процедура, яка розраховує потенційну ефективність капітальних вкладень, а також ступінь і еволюцію показників, які представляють ступінь інвестиційної привабливості в регіоні.

Важливо визнати, що в науковій літературі методи теоретичного та практичного характеру щодо оцінки інвестиційної привабливості регіонів базуються на низці основних показників та критеріїв оцінки. Вони зазвичай використовуються для представлення наступної інформації:

- «рівень загальноекономічного розвитку та нормативно-правового забезпечення регіону» [23];
- «рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону» [23];

- «демографічний фактор і трудовий потенціал» [23];
- «рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури» [23];
- «рівень криміногенних, екологічних й інших видів ризиків, рівень загальної безпеки» [23];
- «рівень розвитку виробничої інфраструктури» [23];
- «рівень розвитку інституціональної інфраструктури» [23];
- «природно-ресурсний та природозахисний потенціал, стан довкілля» [23];
- «потенціал економічної інфраструктури та інформаційного забезпечення» [23];
- «інноваційний та науково-технічний потенціал» [23];
- «потенціал соціальної інфраструктури» [23];
- «потенціал транспортної доступності» [23];
- «потенціал та місткість споживчого ринку» [23];
- «рівень інвестиційної активності, концентрація й розподіл інвестиційного капіталу, розвиток прямих і портфельних інвестицій, інвестиційні преференції» [23].

На основі зазначених базових метрик та показників створено класифікацію основних методів і критеріїв оцінки інвестиційного потенціалу регіону (рис. 1.3).

О. Шаповалова у наукових дослідженнях зазначала, що при проведенні оцінки інвестиційної привабливості регіону слід особливу увагу звертати на питання підбору показників для розрахунку загального показника ступеня інвестиційної привабливості регіону.

З-поміж методів оцінки загальної інвестиційної привабливості регіону Г. Лещук виокремлює метод рейтингування, який базується на наявності та важливості його індивідуальних значень з точки зору експертів, та ранжування як засіб урахування як кількісних, так і якісних показників [23].

Але істотним негативом є те, що інвестиційна привабливість регіонів в Україні визначається запропонованою в Інституті реформ методологією та системою показників. Це в першу чергу базується на використанні індикаторів, які не залежать від контролю регіональної влади, що зменшує потенціал використання цієї методології для покращення регіональної інвестиційної політики.

Рис. 1.3. Систематизація методів та критеріїв оцінювання інвестиційної привабливості регіону у процесі публічного управління [23]

Як видно, основними причинами зниження показників інвестиційної привабливості в різних регіонах є: надмірне оподаткування підприємств та адміністративний тиск; слабкий розвиток ринкових інститутів – «корпоративного сектору, ринку цінних паперів, ринку землі, ринку нерухомості; низька конкурентоспроможність вітчизняні товари інтегрованість у світову економічну недостатність відсутність чіткої інвестиційної політики та відповідних механізмів реалізації на державному та місцевому рівнях

відсутність оперативної інформації, що призводить до зниження ефективності співпраці між суб'єктами ринку інертність місцевої влади щодо залучення інвестицій відсутність стимули та механізми залучення інвестицій» [23].

Водночас основними рекомендаціями щодо вирішення визначених проблем можуть бути: «зміни у нормативно-правовій базі із забезпеченням стабільних умов інвестування для іноземних та вітчизняних інвесторів; місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування мають посилити свою роль у створенні умов для покращання інвестиційної привабливості регіону; запровадження лізингових операцій як виду гарантованого товарного інвестування; впровадження ефективних механізмів адміністративного управління і модернізація владних структур; формування базових мобілізаційних ідей для території; підвищення конкурентоспроможності регіональної влади; впровадження регіональних бізнес структур в реалізацію пріоритетних національних проектів» [23].

Привабливість інвестицій для інвесторів залежить від чинників інвестиційної привабливості регіону – процесів, явищ, дій, переважно об'єктивних, які впливають на привабливість інвестиції для інвесторів та визначають регіональні територіальні особливості і інвестиційну політику регіону. В практичній площині – це є дії державних і місцевих посадовців та керівництва щодо розвитку регіонального інвестиційного процесу, пов'язані із вдосконаленням законодавчої бази, наданням пільг та стимулів для найзначущіших інвестиційних проектів у регіоні, розвиток інфраструктури для сприяння інвестиційній діяльності та забезпечення безпеки споруд. Як наслідок, привабливість інфраструктури регіону є незаперечною для послідовного економічного розвитку регіону.

1.3. Значення інвестицій для економічного розвитку держави

Актуальним питанням для національної економіки залишається активізація інвестиційних процесів. Інвестиційна привабливість регіону

базується насамперед на здатності розробити та реалізувати єдиний підхід до управління інвестиційними процесами, який поєднується з інституційною базою та враховує потенціал території, що створює умови для його використання.

Регіони України історично були в центрі уваги держави, а питання підвищення інвестиційної інтенсивності не тільки продовжує хвилювати національну економіку, але й набуває додаткового значення. З одного боку, значні диспропорції в соціально-економічному розвитку регіонів, їх унікальні інвестиційні профілі, які формуються багатьма чинниками, «м'якими» та «жорсткими», зумовлюють необхідність дослідження процесу інвестування на регіональному рівні як окремого суб'єкта, це зумовлює необхідність використання підходів та інструментів, які є специфічними для регіону. І навпаки, погіршення інвестиційного клімату, відсутність внутрішніх коштів як бюджетного, так і приватного походження для необхідного обсягу капіталовкладень, втручання конкуренції за ресурси щодо інвестицій. За цих умов інвестиційна привабливість регіону базується насамперед на здатності виробити диференційований підхід до управління інвестиційними процесами, який поєднується з інституційною базою, яку забезпечують державна інвестиційна політика та політика регіонального розвитку, та враховує потенціал для інвестицій в регіон.

Сучасне розуміння інвестиційних процесів на регіональному рівні походить від складних, часом невизначених визначень цього слова. Багато авторів зосереджуються на результатах інвестиційного процесу, не розрізняючи конкретно, які рівні задіяні: макро-, мезо-, мікро- чи всі три загалом. Однак саме визначення процесу передбачає серію змін стану, що відбувається в природному порядку [15]. У результаті процес інвестування слід розглядати насамперед як низку дій (етапів), які передбачають збір інвестиційних ресурсів, їх інвестування, перетворення їх у фактори виробництва, а потім у готовий продукт з метою досягнення конкретного (соціального, економічного, екологічного тощо) ефекту.

Уся сукупність перетворень відображає не тільки зміст інвестиційного процесу, а й його специфіку щодо управління. Враховуючи, що інвестиційні процеси на регіональному рівні є циклічними, такий поділ на етапи є частково умовним.

В Україні, починаючи з 2015 року, цілі державної регіональної політики та першочергові завдання як центральних, так і місцевих органів влади у цій сфері визначаються Законом України «Про засади державної регіональної політики». Відповідно до положень цього закону формальні основи інвестиційної діяльності складаються з таких документів:

- «державна стратегія регіонального розвитку України» [48];
- «план заходів з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України» [48];
- «регіональні стратегії розвитку» [48];
- «плани заходів з реалізації регіональних стратегій розвитку» [48];
- «інвестиційні програми (проекти), спрямовані на розвиток регіонів» [48].

В ідеалі зміст цих документів, включаючи їхні пріоритети, цілі, кроки та показники, має узгоджуватися з концепцією стратегічної узгодженості. Вона полягає в досягненні єдності дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підтримці кількісного та якісного зв'язку між документами загальнодержавного, регіонального та місцевого рівнів.

Проте на практиці результати досліджень [44] свідчать про наявність суттєвих проблем у плануванні та реалізації стратегій розвитку в усіх регіонах України, що призводить до неузгодженості пріоритетів держави та інтересів суспільства щодо розробки стратегій та контроль за їх реалізацією. Останнє суперечить покладеним на облдержадміністрацію завданням щодо децентралізації, а саме: ініціювання розробки та затвердження стратегії та плану розвитку регіону, а також забезпечення врахування інтересів територіальної громади при розвитку стратегії та плану регіонального розвитку.

З одного боку, відсутність кваліфікованих кадрів та досвіду є причиною відсутності економічного обґрунтування розвитку багатьох територіальних громад. І навпаки, бюрократичний опір децентралізації у формі обласної державної адміністрації [35] не сприяє повному використанню інвестиційного потенціалу регіону шляхом створення механізму планування стратегічних ініціатив, який залучає всіх важливих зацікавлених сторін регіону (а не лише місцевих чиновників, а й науковці та підприємці, громадські об'єднання), і яка є реальною основою для програм та проектів, що позитивно впливають на розвиток конкретної території.

Крім того, оскільки процеси інвестування в регіонах розглядаються як об'єкт управління, слід визнати, що вони відбуваються в гармонії та асоціації з іншими компонентами регіональної системи. Відповідно до концепції сталого розвитку його загальними основними складовими є економічна, соціальна та екологічна. Склад регіональної економічної підсистеми в її сучасній структурі, спрямованої на максимізацію ефективності використання ресурсів при мінімізації витрат, включає географічну, економічну, фінансову, інформаційну та ін. Соціальна підсистема як сукупність інститутів та їх взаємодій, які визначають особливості взаємодії між індивідами, групами та об'єднаннями в процесі соціального творення, забезпечує нормальне функціонування та відтворення людських і соціальних ресурсів. Екологічну підсистему часто вважають менш активною, ніж інші два компоненти регіональної системи, але вона, тим не менш, є їх основою. Він призначений для підтримки екологічного балансу, він визначає, як використовувати ресурси, і він може підтримувати засоби до існування багатьох поколінь протягом тривалого часу, не спричиняючи надмірного навантаження на навколишнє середовище [45].

Особливістю процесів інвестування є те, що вони є частиною інвестиційної підсистеми і одночасно визначають розвиток усіх трьох основних підсистем регіону. У результаті економічна, соціальна та екологічна підсистеми разом впливають на інвестиційний потенціал регіону та ступінь його залучення інвесторів, ці процеси безпосередньо впливають на інтенсивність та якість

інвестиційних процесів. Останній підлягає проведенню обережної інвестиційної політики, розподіляється між проектами, які мають соціальну, економічну та екологічну пріоритетність, і ці проекти є засобом модернізації та покращення регіону.

Після набрання чинності всіма положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (UA) та розгортання відповідного процесу гармонізації законодавства України з законодавством ЄС цілі інвестиційного процесу на регіональному рівні мають узгоджуватися з модернізація інститутів, структур, технологій і процесів економічного району. завдань з урахуванням вимог, викладених в Універсальній угоді. По-перше, підвищення ефективності механізмів стандартизації та сертифікації продукції, захист прав інтелектуальної власності, дотримання авторського права та суміжних прав, а також забезпечення відповідності продукції високим стандартам якості, безпеки та екологічності.

Процеси інвестування в регіоні розглядаються спеціально, їх власна внутрішня логіка є чіткою, і вони розвиваються відповідно до зміни характеру регуляторного середовища. Дослідження фундаментальних процесів інвестування як цілісної структури з певною ієрархією компонентів, яка спрямована на досягнення конкретної мети, призвело до визначення цих принципів як стратегічних за своєю природою, збалансованих за своєю природою, внутрішніх і зовнішніх за своєю природою, і інтегровані в глобальні ланцюжки вартості. Враховуючи суттєві трансформації національного нормативно-правового середовища, вдалося визначити кроки, необхідні для вдосконалення теоретико-методологічних засад регулювання інвестиційних процесів на регіональному рівні, у тому числі створення більш ефективного механізму планування стратегічні інвестиції, реалізація ефективною політики щодо відтворення навколишнього природного середовища, екологізація підприємницької діяльності.

Висновок до розділу 1

Інвестиції стали основою і необхідною умовою продовження суспільного відтворення. Для виконання інвестиціями своєї функції, інвестиції повинні пройти різні етапи кругообігу в сферах виробництва та обігу і існувати у трьох формах.

Джерелами інвестицій і капіталу є неспожиті ресурси, які перетворюються на інвестиції під час прийняття інвестиційних рішень суб'єктами інвестування. Крім того, інвестиційні ресурси не обов'язково є власними суб'єктом і не обов'язково заощаджуються суб'єктом, а заощаджуються іншими економічними суб'єктами.

За умов високої динаміки потреб держава, як і підприємство, повинні використовувати інноваційну діяльність, щоб на їх продукцію був попит та, відповідно, не порушувався кругообіг інвестицій. З огляду на це серед визначальних показників стану інвестицій є: питома вага підприємств (в тому числі державних), які реалізують інноваційну діяльність, кількість впроваджених нових видів продукції й технологічних процесів. Аналіз наведених даних показує існування проблем в інвестиційному кругообігу, тобто у процесі перебування інвестицій в товарній формі.

Аналіз літератури з досліджуваної тематики показує, що поняття «інвестиції» та його економічний зміст часто суперечать один одному і тлумачаться по-різному, що дає змогу виділити його основні характеристики та розкрити всеосяжне та об'єктивне значення.

Вважаємо, що запропонована систематизована класифікація інвестицій достатньою мірою систематизує основні види інвестицій і може слугувати методологічною основою для проведення відповідних аналітичних досліджень, формування бізнес-планів інвестиційних проектів, формування інвестиційних стратегій та інших фінансово-економічних процесів.

Розвиток інфраструктури регіонів залежить від посилення інвестиційної активності в контексті розробки відповідних механізмів ПУ й стимулювання

загального економічного зростання країни. Крім того, значні структурно-технологічні зміни в економіці, на ринку та в інформаційно-комунікаційній інфраструктурі зумовлюють необхідність відповідного фінансування, що за наявності обмежених ресурсів викликає проблеми з визначенням пріоритетності їх використання.

Важливою складовою дослідження визначення інвестиційної привабливості регіону є питання про залежність один від одного його компонентів, які, як правило, вважаються вченими або інвестиційно-потенційними, або ризиковими.

РОЗДІЛ 2

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

2.1. Роль, завдання та функції держави в формуванні інвестиційного середовища

Під час дослідження особливостей управління інвестиційними процесами в ринкових умовах було визначено, що механізм управління інвестиційними процесами був пов'язаний із становленням і розвитком ринкової економіки.

Безпосереднє управління інвестиційним процесом з боку держави під час становлення ринкової системи та в кризові періоди було опосередкованим, через регулювання законодавчими та адміністративними механізмами. У періоди економічної стабільності процес інвестування у сфері інвестиційної діяльності мав саморегульований ринок, який функціонував в умовах ліберальної економіки з конкуренцією. Нещодавно результати світової економіки привели до висновку, що на інвестиції впливають не тільки економічні сили. У результаті суб'єкти господарювання приймають рішення про інвестування не лише виходячи з економічних параметрів, а й з огляду на соціальні, політичні, культурні та інші аспекти.

Відповідальність за регулювання інвестиційного ринку є частиною довгострокової державної публічної політики накопичення «капіталу та збільшення джерел його фінансування з метою забезпечення розвитку та реалізації інвестиційного потенціалу населення, а також короткострокової політики щодо моніторинг ліквідності учасників інвестиційного ринку з метою забезпечення виконання зобов'язань перед первинними інвесторами» [40]. Цей метод є похідним від економічних процесів збільшення джерел доходу та обсягу капіталу, який спрямовується на економічне зростання в контексті

реалізації національних цілей, ці цілі сприяють розвитку моральних принципів та етичного виробництва товарів із перспектива суспільної користі.

Ефективність сформованого інвестиційного «від збалансованості фінансової системи загалом. Фінанси банківських установ, інших фінансових корпорацій, підприємств реального сектора, суб'єктів інших інституційних секторів економіки, які здійснюють свою господарську діяльність і фінансово-інвестиційні операції, відповідним чином впливають на попит та пропозицію на цьому ринку» [40].

Функція публічного регулювання не обмежується наданням короткострокової ліквідності, а включає довгострокове зобов'язання щодо економічного зростання. Це досягається через вплив фіскальної та монетарної політики на фінансову стабільність під час кризи та після неї. Створення цивілізованого інвестиційного ринку, де первинний інвестор домогосподарств отримує повні права агента ринку, дозволить створити постійне джерело фінансування розвитку на творчій основі. Підвищення ролі держави у даній сфері сприятиме створенню умов «для зменшення навантаження на бюджет, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб та первинних інвесторів» [40], зокрема домашніх господарств, у разі їх збільшення.

Згідно з новими правилами, домогосподарство тепер є частиною інвестиційного ринку в цілому, це трансформує потенціал для інвестицій з низьким ризиком втрат. Це сприятиме накопиченню в економіці капіталу з виробничою метою, що в короткостроковому та довгостроковому періодах забезпечить доходом усі інституційні складові економіки. Зростання добробуту населення призводить до позитивного фінансового впливу на заощадження та інвестиційний потенціал.

Посилення державного регулювання в даній сфері дозволить попередити шахрайство, створити фінансові піраміди для окремих учасників фінансового ринку, забезпечити спільний (держави та ринку) вплив на функціонування цього ринку.

В науковій літературі різні автори розглядали механізми ефективності фінансового ринку. Вони натякали на необхідність поєднання механізмів державного й ринкового регулювання [1-4]. Бакаєва пропонує об'єднати механізми залучення населення до інвестицій шляхом створення системи економічних і формальних методів, а також нормативно-правових інструментів, які сприяють заощадженням населення та вирішують проблеми, пов'язані з розвитком регіонів. Ці інструменти також мають сприяти розвитку відповідних програм та ініціатив, а також відігравати безпосередню роль у координації та регулюванні розвитку регіонів [1]. Ефективність такої системи може бути гарантовано запровадженням моніторингу, присвяченого дотриманню законодавчих вимог, нормативно-правових актів щодо інвестиційних питань, а також стандартів, правил та умов, які встановлюються ринком.

Н. Героніна задокументувала та підтвердила формування системи та основні принципи управління інвестиціями населення, серед яких виділяють:

- розвиток послуг для фінансових установ у зв'язку зі збільшенням заощаджень населення;
- створення системи умов, які сприяють ефективній діяльності фінансових установ, які займаються заощадженнями населення;
- підтримання політичної й економічної стабільності з метою максимальної активізації інвестиційного процесу у суспільстві, мета відновлення довіри суспільства до держави;
- планове зниження ступеня диференціації доходів населення;
- «забезпечення умов для зростання заробітної плати в реальній економіці за рахунок зниження податків з населення» [14];
- «створення умов збереження заощаджень населення».

Вирішення цих проблемних питань повинно базуватись на засадах «неоінституціоналізму, як синтезу фінансово-економічних, соціальних і загалом суспільних аспектів інвестиційного процесу домогосподарствами реального сектора» [40]. Ефективне організаційне забезпечення функціонування ринку безпосередньо впливає на активізацію соціальних

інститутів, що, відповідно, збільшує потенціал зростання інвестицій домогосподарств і викликано діями двох окремих інституцій:

1) прибутковість інвестиційного бізнесу для домогосподарств від придбання інвестиційних продуктів (групи первинних інвесторів, які мають позитивну асоціацію з інвестуванням) із різними рівнями громадянської гордості;

2) «ресурсне забезпечення реального сектора, що сприяє збільшенню робочих місць (розширенню діючих підприємств та створенню нових), підвищенню заробітної плати, збільшенню обсягу перерахувань єдиного соціального внеску та інших соціальних платежів» [40].

Вигідна інвестиційна звичка завдяки своїй послідовності впродовж певного періоду часу допоможе створити базовий соціальний інститут. Зростання нерівності доходів у домогосподарствах збільшить обсяг заощаджень і вплине на піднесення середнього класу, виконання інших соціальних зобов'язань і зростання доходів.

Визнання «на державному рівні та законодавче закріплення нового соціального інституту первинних інвесторів – домогосподарств змінить статус останніх, а також відповідно їх роль у забезпеченні економічного зростання та збалансованості фінансової системи. Покладання суспільних функцій в частині фінансування інвестиційних проектів (що здійснюються в рамках реалізації національних пріоритетів, етичних проектів) стане можливим лише при досягненні стабільності процесів трансформації ресурсів в реальні інвестиції на ринку шляхом» [40]:

– збільшення обсягу інвестицій (інвестування в проекти, термін реалізації яких становить 3-5 років);

– передача моделей поведінки домогосподарств та інших учасників ринку суспільству;

– забезпечення узгодженості та передбачуваності дій агентів та учасників економіки (створення формального поля права для підтримки збалансованого

інтересу та заохочення обмеженої раціональності, обидві ці поведінки протидіють державі);

– дотримання законодавства при здійсненні діяльності з передачі майнових прав на ресурси, а також при збереженні прозорості договірних відносин з агентствами.

Визначення чітких правил та обов'язків відносно інвестиційного ринку як для покупця, так і для продавця продукту дозволить налагодити партнерство та знизити витрати, пов'язані з угодою. Цей метод впливає з ідеї, що ефективність інвестиційного ринку гарантується конкуренцією з боку інших ринків і держави, обидва мають ефективні методи регулювання економіки, які мінімізують «нерівність відносин» між покупцем і продавцем, фінансові корупція та інтереси продавця.

На сьогодні задокументовано найпоширеніші підходи до управління державним капіталом [20]:

1. В основі фінансового співвідношення термінів «золоте банківське правило» лежить те, що процес надходження та використання коштів має відбуватися у встановлені терміни, а капітальні інвестиції з тривалим терміном окупності повинні фінансуватися за рахунок довгострокових позикових коштів. Це, наприклад, облігації з тривалим терміном окупності та банківські кредити з тривалим терміном окупності.

2. Концепція наявності збалансованого профілю ризику, яка передбачає, що операції, які є особливо небезпечними, повинні фінансуватися за рахунок продажу власних ресурсів, наприклад, прибутку та амортизації.

3. Правило нижньої межі рентабельності: рекомендується вибирати такі капіталовкладення, які максимізують (найнижчу) прибутковість інвестора.

4. Суперечка навколо чистого прибутку, отриманого від інвестицій, який повинен перевищувати кошти, розміщені на банківському рахунку.

5. Прибуток від інвестицій завжди має бути більшим за рівень інфляції.

6. Фінансова життєздатність конкретної інвестиційної пропозиції, враховуючи фактор часу (тимчасова вартість грошей), завжди повинна бути більшою, ніж прибутковість альтернативних проектів.

7. Рентабельність активів компанії, яка зростає в результаті реалізації проекту і завжди буде більшою за середню процентну ставку позикових коштів.

8. Запропонований проект повинен відповідати первинній стратегії поведінки на ринку товарів і послуг з точки зору створення раціональної структури поєднання, що дозволить виробляти товари, умов оплати проекту, наявності фінансових ресурсів для покриття собівартості продукції, та забезпечення стабільності доходу від реалізації проекту.

Вважаємо, що значна кількість принципів організації публічного управління інвестиціями є економічною ефективністю щодо інвестицій, зокрема це:

1. Концепція повернення капіталу, заснована на показнику грошового потоку, який виходить із зменшення прибутку та амортизації в ході проекту. Цей показник грошового потоку можна використовувати для оцінки проектів, які мають різну тривалість експлуатації кожного року, або як загальне середньорічне значення.

2. Концепція зменшення інвестованого капіталу до його справжньої вартості при одночасному зменшенні грошових потоків. Це пояснюється тим, що процес інвестування відбувається не відразу, а поетапно, що відображається в бізнес-плані інвестиційного проекту.

3. Концепція вибору спеціалізованого проекту (пропозиції) в процесі дисконтування грошового потоку, пов'язаного з різними інвестиційними проектами.

4. Концепція доведення життєздатності різних варіантів дисконтування відсоткової ставки, яка використовується для розрахунку прибутку, базується на передбачуваних цілях оцінки.

Провівши порівняльний аналіз різних підходів до фундаментальної мети інвестицій, важливо визнати, що при розробці управління ними в кожному

конкретному регіоні необхідний системний підхід, тобто те, як розглядається механізм публічного управління інвестиціями в регіоні. як систему, що включає суб'єкти (інвесторів), об'єкти (об'єкти інвестування), зв'язки між ними (інвестування з метою отримання доходу від інвестицій) та контекст середовища, в якому вони знаходяться (інвестиційне середовище). І навпаки, комунікація також є системоутворюючим компонентом, оскільки об'єднує всі елементи в єдине ціле.

З теоретичної точки зору, домогосподарство та його агент повинні мати одну мету та спрямовувати свої дії на безпечні інвестиції; відносини між «домогосподарством» і його «агентом» повинні бути договірними і включати плату за агента, а також його відповідальність. Розмежування рівня заробітної плати та відповідальності має базуватися на типі інвестиційного продукту (проекту, програми) та інших відповідних умовах.

На практиці домогосподарство зазвичай бере участь у ризику лише від свого імені, що традиційно вважається «фінансовою грою».

Одним із підходів до вирішення цього питання є посилення та підвищення ефективності контролю, а також внесення змін до законодавства з метою чіткішого визначення обов'язків держави та суб'єктів ринку та посилення особистої відповідальності за порушення норм, пов'язаних із законодавством.

Враховуючи останні 20-річну історію фінансових посередників і домогосподарств, державний регулятор має потенціал для вирішення питань щодо співпраці. Відтак дискусійність навколо підвищення ефективності державного нагляду за цією сферою стає дедалі гострішою. Це також запораука дотримання принципів, описаних у теорії фінансового посередництва.

Продовження практики існуючої політики, заснованої на принципах «невтручання» та «несанкціонованості» моніторингу фінансового ринку, може призвести до поширення процесів дезінмедіації, зокрема переходу до прямого інвестування в реальний сектор (вітчизняні підприємства) або інвестування

капітальних ресурсів за межі країни (вплив внутрішнього капіталу). Найбільший негативний вплив це може мати на банківський сектор, зокрема:

- небажання банків брати участь у ринку капіталу за кредитами на користь прямого випуску цінних паперів;
- вилучення клієнтом коштів з банку для здійснення інших фінансових операцій;
- вивільнення частини кредитних ресурсів із банківської системи країни;
- неспроможність фінансових установ виконувати свою роль посередника [9].

Як наслідок, державні регулятори мають використовувати набір законодавчо встановлених мотиваційних компонентів, які призводять до поєднання вимушеного та нормативного ізоморфізму, що розглядається як процес, пов'язаний із необхідністю функціонування функціонального ринку капіталу, гармонізації норм діяльності кредитних організацій та первинних інвесторів з метою забезпечення розвитку справжніх інвестицій; Що стосується регулювання діяльності учасників ринку, державні законодавці повинні керуватися встановленими правилами.

Наукові публікації окремих авторів свідчать про те, що фінансовий сектор слід розглядати як об'єкт стратегічного управління в контексті економічної політики держави, оскільки він є похідним від публічного управління економічним розвитком України протягом тривалого періоду. Це гарантуватиме стабільність інституційного регулювання, тобто здатність функціонувати як регуляторний орган протягом тривалого часу. Крім того, у своїй лекції про Нобелівську премію Дж. Б'юкенен наголосив на значенні часу для стабільності інституцій та їх здатності до ефективності. Його концепція «конституції економічної політики» мала на меті створити формальні правила гри в економіці, зокрема щодо фінансових ринків, які залишатимуться стабільними після еволюції кількох поколінь. Це має гарантувати узгодженість правил, які регулюють обмін товарами та укладення угод [52].

Відповідно до законодавства України всі учасники інвестиційної діяльності незалежно від форм власності чи управління мають однакові права на участь у здійсненні інвестиційної діяльності, якщо інше не встановлено законодавчими актами України. Їх обов'язки один перед одним визначаються договорами (угодами).

Об'єктами інвестування в Україні є:

- нові, модернізовані активи та оборотні кошти в кожному секторі національної економіки.
- цінні папери (акції, облігації тощо);
- для досягнення конкретної грошової мети;
- майнові блага, такі як науково-технічна продукція, а також інші об'єкти власності.
- права власності та права інтелектуальної власності.

До подібних суб'єктів належать іноземні позики, якщо вони не суперечать законодавству України.

Сучасні ринкові умови характеризуються тим, що, як результат інвестиційного досвіду, обмеження особистих коштів спонукає суб'єкта шукати об'єкт, що володіє властивостями, які дозволять покрити наявну нестачу з мінімальними інвестиціями. Попит на інвестиції виникає, коли потенціал знайденого об'єкта недостатній для відповідності необхідним критеріям і для його просування потрібна зовнішня допомога. Крім того, потенціал для інвестицій реалізується, коли суб'єкт володіє ресурсами або властивостями, які впливатимуть на необхідні властивості об'єкта. У цьому контексті зв'язок між суб'єктом і об'єктом вважається таким, що приносить дохід, ми пропонуємо, щоб останній розглядався як змінені властивості об'єкта інвестування.

Розглядаючи організаційно-економічний механізм управління інвестиціями в цілому, ми погоджуємося з вченим-економістом І.Т. Балабанов має намір розглядати сферу інвестиційної діяльності як сферу, в якій учасники здійснюють і оцінюють інвестиції [3].

Висновки його розслідування ґрунтувалися на визначених складових інвестиційної сфери:

- сфера капітального будівництва, де кошти вкладаються в основні та допоміжні виробничі фонди галузей. Цей регіон об'єднує зусилля замовників, інвесторів, підрядників, проектувальників, постачальників обладнання та громадян в індивідуальних, кооперативних та інших формах інвестування;
- інноваційний сектор, який передбачає створення науково-технічної продукції, а також потенціал для інтелектуального розвитку;
- круговий рух фінансового капіталу (готівка, позики та облігації в різних формах).

Як наслідок, розглядаючи способи управління інвестиціями держави як в Україні, так і в інших регіонах, важливо враховувати багато факторів, з якими доводиться мати справу інвесторам, компаніям, державним і муніципальним утворенням під час ведення бізнесу. Перша, друга і третя витрати – це капітальні витрати, ризик і свобода вибору джерел фінансування відповідно. Четверта вартість – це єдине управління інвестиційною діяльністю регіону.

Ми вважаємо, що існує значний фактор ризику, який варто вивчити, крайнім кінцем якого є те, що компанія, яка отримала позику, може не завжди мати можливість повернути свій борг в умовах України.

Як показала практика, аналіз ризику слід починати зі з'ясування характеру нестабільності прибутку та грошового потоку за період аналізу. Крім того, стратегічний напрямок організації необхідно розглядати в поєднанні зі ступенем впливу змін у зовнішньому середовищі інвестицій на організацію.

Другим кроком розгляду фактора ризику є визначення його структури, яка ґрунтується на розподілі ризиків за характером діяльності, метою якого є дослідження природи ризику при прийнятті рішення про управління інвестиціями в регіон. Тут, на нашу думку, важливо розмежувати та визначити такі види небезпеки: підприємницьку та фінансову.

2.2. Державні пріоритети управління інвестиційними процесами в комплексному регіональному розвитку

Однією з найважливіших ролей в публічному управлінні інвестиційним процесом є забезпечення регіонального розвитку в комплексі, що досягається шляхом вибору пріоритетних напрямків науково-дослідних робіт. Вони реалізуються як великі міждисциплінарні проекти, які сприяють створенню, удосконаленню та поширенню технологій, які мають значний вплив на базу технологічного розвитку.

Пріоритетними напрямами «науково-технічного розвитку є напрями, що мають найбільше значення для досягнення поточних і потенційних цілей науково-технічного розвитку. Вони формуються відповідно до впливу економічних, соціальних та політичних пріоритетів у національній політиці, екологічних та інших чинників» [8].

Унікальна роль при виборі важливих сфер управління відводиться критичним технологіям, які служать передумовами для розвитку інших технологічних сфер або сфери досліджень та розробок. Дані технології «мають значний вплив на вирішення розвитку науки і техніки. Зазначені пріоритетні напрями науково-технічного розвитку наведені в переліку найважливіших технологій. Ці технології мають міждисциплінарний характер і мають вирішальне значення для розвитку багатьох галузей науки й техніки» [8].

При виборі критичних технологій враховується їх вплив на конкурентоспроможність продукції та послуг, якість життя, покращення навколишнього середовища та інші аспекти. Перелічені напрями розвиваються «в рамках науково-технічних програм, центрів і проектів державного значення, а також міжнародних і регіональних програм і проектів» [8].

Аналіз ситуації у вітчизняній економіці свідчить, що головні цілі економічного розвитку не можуть бути досягнуті шляхом саморегулювання ринку. Це зумовлює необхідність забезпечення оптимальності поєднання

методів ринкового регулювання та державної підтримки, а зараз посилюється роль держави у інвестиційному процесі.

Реалізація завдань розвитку сучасної економіки зумовлює необхідність посилення інвестиційного забезпечення. І навпаки, значущість державних інвестицій має зменшуватися не стільки за обсягом централізованих ресурсів, скільки за позиціями, які гарантує держава, страхування, орієнтир для інвесторів, приватних з боку держави.

Визначаючи стратегічні пріоритети, насамперед слід враховувати наявні конкурентні переваги на світовому ринку, які виражаються насамперед у наявності технологічних інновацій. Авіація, металургія, енергетика, машинобудування, верстатобудування, біотехнології та інші галузі можна віднести до галузей, які мають значні технологічні поділу та зберігають переваги.

Відсутність системного підходу до організації процесу інвестування, недостатній ступінь підготовки та реальність бюджетного планування призвели «до постійного недофінансування державних інвестиційних програм. Це свідчить про необхідність посилення ролі вибіркового підходів у державному інвестуванні, концентрації державних інвестицій у конкретних пріоритетних сферах, посилення контролю за відбором конкурсних проектів» [8]. З огляду на це, державних грошей як складової економічного зростання потребує суттєвих змін у стратегії бюджетних інвестицій.

Державній підтримці приватних інвестицій сприяє участь держави в інвестиційних проектах, які були конкурентоспроможними. Розподіл централізованих ресурсів, спрямованих на інвестиційну діяльність, спрямований на підвищення інвестиційної активності та капіталізацію приватних як вітчизняних, так і іноземних інвестицій у пріоритетних сферах економічного розвитку. Це підвищує ефективність бюджетних і економічних інвестицій у всіх формах власності [52].

Створюючи сприятливі умови для діяльності іноземних інвесторів, держава повинна забезпечувати дотримання власних інтересів. Останнім часом

в Україні різко зменшується захисна державна політика щодо своїх виробників. Держава повинна, коли це необхідно, створити правила, які забороняють інвесторам брати участь у діяльності, яка відрізняється від громадської та може призвести до шкоди національним інтересам. Це унікальний метод державного управління, який слід поєднувати з іншими методами заохочення, сприяння, створення особливого режиму.

Інша проблема – це спекуляції, які пов'язано із іноземними інвестиціями. Значна частина іноземних інвесторів фактично купує компанії, щоб згодом отримати більше прибутку. Не створено «механізму залучення іноземного капіталу до розвитку стратегічно важливих галузей» [8] і окремих компаній, цей механізм залишає державу без контролю над ними, що призводить до втрати держави. Крім того, «міжнародний досвід впровадження державних інвестицій як провідного чинника економічного зростання не може бути успішним без урахування поточного стану державних фінансів» [8].

У нормативних документах проголошується концепція сприяння інвестиціям у виробничий сектор лише з урахуванням критеріїв комерційної життєздатності. Цей метод не завжди практичний, коли фінансування розподіляється, навіть для проектів, які фінансуються частково. Очікується, що для довгострокового зростання вітчизняного виробництва має бути забезпечений приплив інвестицій, причому з галузей, які орієнтуються на кінцевий споживчий попит, насамперед, наприклад, харчової та легкої промисловості. саме з тих галузей, які мали найбільше падіння виробництва» [8].

Необхідність поширення інноваційних інвестицій впливає з наступного:

1. Основною формою реального інвестування є творче інвестування, а цілісність творчого процесу та інвестиційної діяльності демонструє фінансова система.
2. З точки зору індивідуального підприємця, існує природне бажання використовувати конкретну технологію протягом тривалого часу.

3. Доцільно обговорити «тотожність понять інвестиційних проектів та інноваційних проектів, оскільки: об'єктом реалізації інвестиційного проекту, як правило, є інновація того чи іншого виду» [8]; реалізація будь-якого інноваційного проекту забезпечена фінансуванням за певним графіком; можливий перехід до наступного етапу проекту за умови завершення фінансування.

4. Стан економічного розвитку більшості регіонів є недостатнім як у стійкості, так і в комплексному розв'язанні проблем, пов'язаних з інвестиційно-інноваційним процесом, не було створено стимулів та механізмів для участі інвестиційно-інноваційної складової у процесах – загалом вимагає участі в процесах як інвестиційної, так і інноваційної складових. І навпаки, можуть виникнути умови для деіндустріалізації та подальшого погіршення економічної системи.

5. Спроможність економіки регіону розпізнавати нові інновації залежить від ступеня інвестиційної підтримки, якщо регіон готовий досліджувати комплекс питань, пов'язаних із формуванням регіональної моделі інвестиційно-інноваційного розвитку, це доцільно.

Дослідження показали, що пошук інновацій в економіці має проводитися обережно, у пріоритетних галузях, що відповідають визначеним критеріям. У цьому типі промисловості ознаки конкурентоспроможності повинні зберігатися, ці ознаки можуть сприяти більшому ефекту, який буде служити каталізатором для розвитку додаткових галузей. Вони повинні бути пов'язані із питаннями оборони та безпеки, а також бути значущими та привабливими для розвитку соціальної сфери.

Цим показникам відповідають шість напрямів пріоритетного розвитку науки і техніки:

- «енергоефективність і ресурсозберігання, у тому числі біопаливо, виготовлене з сільськогосподарської і несільськогосподарської сировини» [8];
- «ядерні технології і атомна енергетика, передусім, воднева енергетика і використання термоядерного синтезу» [8];

- «нанотехнології» [8];
- «розвиток космічних технологій, передусім в області телекомунікацій, включаючи і наземну інфраструктуру» [8];
- «медичні технології, що включають виробництво діагностичного устаткування і ліків» [8];
- «стратегічні інформаційні технології» [8].

Реалізація пріоритетних напрямків сприятиме активному розвитку перспективних, інноваційних досліджень у галузі техніки та технологій. Крім того, реалізація пріоритетних напрямів сприяє створенню кластерів, які складають високоефективні компанії, наука та освіта, інвестування у високотехнологічні сфери науки та виробництва. Нарешті, прибутковість вкладених коштів збільшується на 20 відсотків.

Серед суттєвих чинників, що обумовлюють необхідність залучення «держави до інвестиційного процесу на рівні регіонів, є нерівномірність показників економічного розвитку в різних регіонах» [8]. Практика розподілу інвестиційних ресурсів є вкрай нерівномірною, зосередженою насамперед у великих містах і регіонах, що мають багато природних і сировинних ресурсів відповідно. Інші сфери та значні частини переробної промисловості не мають спроможності використати фінансовий потенціал.

Процедура інвестування в більшості сфер гальмується відсутністю розвиненої ринкової інфраструктури. Важливо, що в більшості сфер інвестиції в основний капітал мають дефіцит інноваційної складової, що, насамперед, зберігає технологічну неповноцінність промисловості, яка базується на внутрішньому ринку. Загалом клімат для інвестицій все ще не зовсім сприятливий. В умовах реформування економіки питання її активізації вирішується лише шляхом оптимального поєднання ринкового механізму саморегулювання з гнучкими та ініціативними діями держави на місцевому та регіональному рівнях.

Незважаючи на значний вплив центру на інвестиційну привабливість регіонів, він базується насамперед на якості інвестиційної політики, яка

безпосередньо реалізується на місцевому рівні. Очевидно, що роль інвестицій у реалізації ініціатив соціально-економічного розвитку регіонів зростатиме, що зумовлює необхідність визначення пріоритетів, пріоритезації цілей, використання програмного підходу до визначення «полюсів зростання». , фокус інвестицій зосереджений на цих питаннях і вони є передумовою для вирішення інших проблем у регіоні.

Світовий досвід свідчить про значний зв'язок між державними пріоритетами та мотиваційними факторами приватних інвесторів, які необхідно враховувати при розробці вигідних інвестиційних стратегій. В іншому випадку буде складно сформувати спільний інтерес між інвесторами на різних рівнях, а вжиті дії будуть переважно пасивними і не приведуть до очікуваних результатів. Слід також враховувати, що відсутність підтримки або систематична непідтримка окремих виробників чи регіонів зменшує стимули до накопичення та не сприяє ринковій поведінці суб'єктів господарювання.

Інвестиції у створення інноваційних продуктів сприятимуть розвитку нових методів руху капіталу, підвищать його ефективність та сприятимуть економічному зростанню. Характер інвестиційної точки сприятиме економічному відродженню в умовах обмежених джерел інвестицій. Цей метод загально визнаний як успішний і перевірений підхід до подолання обмежень економічного зростання, що виникають через недостатню природу ринкових механізмів.

Ці вимоги необхідно враховувати, вибираючи, на яких державах зосередитися для управління інвестиційним процесом:

- «багаторівневий характер пріоритетних напрямів (загальнодержавного, регіонального, галузевого, по видах економічної діяльності і мікрорівня)» [8];
- «облік міжрегіональних і міжгалузевих зв'язків» [8];
- «можливість виконання колективних НДДКР за участю декількох науково-дослідних організацій» [8];
- «організацію виконання НДДКР на конкурсній основі» [8];

- «утворення кластерних структур, стимулюючих взаємодію науки, освіти і високоефективного виробництва» [8].

Основним критерієм відбору має бути прогнозована вигода для зростання ВВП, що забезпечує національну безпеку, підвищує конкурентоспроможність економіки та зменшує ймовірність стихійних лих.

2.3. Оцінка механізмів публічного управління інвестиційними процесами в Україні

Сучасний стан розвитку України, який характеризується орієнтацією на європейську інтеграцію, додатково зумовлює необхідність існування дієвих механізмів державного управління в макроекономічних та політичних питаннях. Особливо це стосується інвестиційної сфери, оскільки успішна державна інвестиційна політика є запорукою модернізації та зростання національної економіки.

Одним із першочергових обов'язків органів державної влади сьогодні є підвищення інвестиційної привабливості країни та залучення інвестицій шляхом запровадження ефективних механізмів державного управління.

Характеризуючи процеси інвестування в державі, можна виділити різноманітні механізми, які притаманні їм: економічні, інформаційні, організаційні, правові, фінансові тощо.

В умовах макроекономічної та політичної нестабільності в Україні необхідно розробити ефективні механізми управління державними інвестиційними процесами, які мають бути зосереджені на створенні правових засад ринку капіталу, розробці стратегічних і тактичних цілей, покращенні економіки країни. Давайте оцінимо, які зміни відбулися у розвитку державного управління інвестиційними процесами в Україні за сучасний час.

Формальний механізм державного управління інвестиційними процесами складається з комплексних правових актів, які визначають правове поле інвестування та розвитку державно-приватного партнерства (ДПП) в нашій

країні. Одним із найважливіших завдань сьогодення в контексті вдосконалення правового механізму є підвищення привабливості держави для інвесторів та сприяння активізації інвестиційної діяльності шляхом: вдосконалення системи захисту інвесторів та забезпечення їх прав, інтересів та власності; захищаються, сприяння співпраці з міжнародними фінансовими інституціями щодо інвестиційної діяльності, створення ефективної системи ДПП у розвитку інфраструктури та вдосконалення правового механізму. Давайте обговоримо, які зміни відбулися в цьому відношенні.

Для спрощення процесу залучення іноземних інвестицій та запобігання розвитку корупційних ознак під час реєстрації їх держави введено в дію закон про обов'язкову державну реєстрацію іноземних інвестицій.

В Україні також триває робота щодо удосконалення правових механізмів реалізації ДПП, а саме: удосконалено порядок розрахунку платежів за концесії, впроваджено міжнародну практику створення ДПП щодо щоб визначити, як розподілити ризик між державними та приватними партнерами, держава та місцеві громади («державні партнери») також брали участь у цих зусиллях разом із приватними партнерами у формі ДПП.

Механізм державного управління інвестиційними процесами складається з системи уповноважених на участь суб'єктів – державних органів, які реалізують інвестиційну політику, розробляють і реалізують загальнодержавні програми сприяння економічному, науково-технічному і соціальному розвитку держави. Найсуттєвішими нововведеннями останнім часом стало створення спеціальних інституцій, які виконують роль як координаторів, так і радників, які забезпечують активну реалізацію державної політики, яка сприяє розвитку інвестицій в Україні.

З 2015 року при Державній фіскальній службі України створено Раду сприяння інвестиціям та підприємництву, яка є постійно діючим органом, який сприяє взаємодії між інвесторами як вітчизняних, так і іноземних держав та урядом щодо розробки податкової та митної політики та їх вплив на економіку України.

Крім того, з метою пошуку дієвого механізму залучення іноземних грошей в Україну, збільшення обсягів іноземних грошей, фінансування пріоритетних проектів, покращення інвестиційного клімату в державі, забезпечення захисту прав інвесторів, сприяння ефективній взаємодії між інвесторами та державних службовців створено Офіс залучення та підтримки інвестицій. Офіс створено при Кабінеті Міністрів України як координаційний засіб, діяльність якого спрямовує Урядовий уповноважений з питань інвестицій. Метою офісу було сприяння взаємодії інвесторів із державними органами та органами місцевого самоврядування, а також іншими суб'єктами господарювання, які були залучені до підготовки та реалізації проектів із залученням прямих іноземних інвестицій. Основними обов'язками Офісу є[11]:

- створення механізму підготовки та реалізації інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» з метою забезпечення ефективності взаємодії з інвесторами в Україні та сприяння активному інвестуванню, а також забезпечення співпраці держави та органів місцевого самоврядування з метою створення сприятливого клімату для інвестицій в Україні;

- сприяння забезпеченню координації дій посадових осіб виконавчої влади щодо вирішення питань, що виникають під час здійснення економічних інвестицій в Україні;

- розробка рекомендацій щодо формування та реалізації інвестиційного потенціалу України, супроводу пріоритетних інвестиційних проектів, покращення інвестиційного середовища в Україні та забезпечення захисту прав інвесторів, визначення шляхів, механізмів і методів вирішення проблем, що виникають під час реалізації інвестиційних проектів; покращити центральні та місцеві Ефективність взаємодії органів виконавчої влади та інвесторів, удосконалити нормативно-правову базу з відповідних питань.

З метою посилення зусиль щодо розвитку та реалізації інвестиційного потенціалу в Україні у 2016 році було створено Національну інвестиційну раду як консультативно-дорадчий орган при Президентові України.

Також посилено процес державної підтримки інвестиційних ініціатив, що передбачає забезпечення стану розробки (завершення) проектів державного фінансування, прозорість відбору проектів, вимоги до державних інвестиційних проектів.

На практиці ці механізми взаємодіють і застосовуються в різних комбінаціях, пропорціях і співвідношеннях і покликані сприяти головній меті – економічному зростанню України, яке можливе лише за рахунок збільшення надходження коштів у пріоритетні галузі, що призведе до технологічної зміни в галузі та модернізований технічний стан виробництва. Зокрема, у Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» вектор розвитку передбачає необхідність збереження макроекономічної стабільності, сприяння сталому зростанню економіки, а також створення умов для економічної діяльності та прозорої податкової системи. Серед перерахованих пріоритетних реформ у Стратегії будуть реформи, спрямовані на покращення умов для інвестицій.

Реформи запобігання корупції. Основне завдання антикорупційної ініціативи – зниження корупції в Україні, скорочення бюджету держави та підвищення рівня корупції в міжнародних рейтингах країни. Оскільки рівень корупції є одним із головних факторів, що перешкоджають надходженню іноземних інвестицій, ця реформа призведе до покращення інвестиційного клімату.

Дерегуляція та «розвиток підприємництва – довгостроковою метою додаткових реформ у цій сфері є створення сприятливого середовища для бізнесу, розвиток малого та середнього підприємництва, залучення інвестицій, спрощення міжнародної торгівлі та підвищення ефективності ринку праці». Необхідно скоротити кількість документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності та видах господарської діяльності, які потребують ліцензування: скасувати регуляторні дії, що перешкоджають здійсненню господарської діяльності, зменшити кількість державних контролерів (контролерів) які здійснюють нагляд за підприємницькою діяльністю, надавати послуги громадянам і суб'єктам господарювання в електронній формі.

Для розширення та спрощення доступу української продукції на європейські ринки необхідно привести систему технічного регулювання у відповідність до європейських стандартів, завершити реформування системи державного нагляду за безпечністю та якістю харчових продуктів, має бути створена система публічного сповіщення про надзвичайні ризики.

З метою сприяння інвестиційній діяльності та захисту прав інвесторів необхідно запровадити механізм захисту прав приватної власності, в тому числі судовою, що гармонізує із законодавством Європейського Союзу положення законодавства України щодо захист прав національних та іноземних інвесторів, захист економічної конкуренції, запровадження механізмів стимулювання інвестиційної діяльності на основі передового світового досвіду.

Податкова реформа. Мета реформи – створити просту, економічно ефективну систему оподаткування, яка займає мало часу на нарахування та сплату податків. Ця система сприятиме сталому економічному зростанню країни, а також забезпечуватиме повне використання Державного бюджету України та достатнє наповнення місцевих бюджетів. Основними завданнями реформи є перехід фіскальних органів від наглядової ролі до сервісної, що дозволить зменшити суму податкового боргу та спростити процес нарахування та сплати податків, а також зменшити дефіцит бюджету через фінансові санкції та переплати; також вплине на податкове навантаження на заробітну плату та спрощене обчислення та сплату податків [2].

У звіті Всесвітнього економічного форуму за 2017-2018 рр. Україна посідає 81 місце у світі за конкурентоспроможністю із 137 країн світу[15]. Найбільшими п'ятьма проблемами, які сприяли зниженню цього індексу, були: інфляція, корупція, політична боротьба, податкові ставки та податкове законодавство.

Як наслідок, міжнародні рейтинги інвестиційної активності свідчать про необхідність удосконалення правового механізму запровадження ефективного антикорупційного законодавства, спрощення процедури банкрутства та усунення бюрократичних перешкод для доступу до електромереж.

Щодо організаційного механізму, то актуальними є: сприяння співпраці між органами управління процесами та міжнародними фінансовими установами щодо інвестиційної діяльності; дослідження питань та потенційних проблем, пов'язаних із впровадженням міжнародних стандартів інвестиційної діяльності; створення та підтримка ефективних інституцій.

На сучасному етапі економічного розвитку країни, враховуючи обмеженість фінансових ресурсів, необхідно запровадити фіскальні механізми, ефективні щодо державного регулювання інвестиційних процесів: шляхом надання різних видів податкових пільг та зниження ставки податку на прибуток, це дозволить отримати інвестиційний податковий кредит, що сприятиме належному стимулюванню інвестиційної діяльності.

Загалом для покращення інвестиційного клімату та притоку іноземних грошей в Україну необхідно сприяти стабільності та узгодженості правового поля, вдосконалювати систему регулювання, правову та податкову системи, досягати економічної стабільності: контролювати інфляцію та курс національної валюти.

Висновок до розділу 2

Під час дослідження особливостей управління інвестиційними процесами в ринкових умовах було визначено, що механізм управління інвестиційними процесами є пов'язаним зі становленням і розвитком ринкової економіки.

Відповідальність за регулювання інвестиційного ринку є частиною довгострокової державної публічної політики накопичення капіталу та збільшення джерел його фінансування.

Функція публічного регулювання не обмежується наданням короткострокової ліквідності, а включає довгострокове зобов'язання щодо економічного зростання. Це досягається через вплив фіскальної та монетарної політики на фінансову стабільність під час кризи та після неї. Створення цивілізованого інвестиційного ринку, де первинний інвестор домогосподарств

отримує повні права агента ринку, дозволить створити постійне джерело фінансування розвитку на творчій основі.

Встановлення чітких правил і обов'язків щодо інвестиційного ринку як для покупця, так і для продавця продукту дозволить налагодити партнерство та знизити витрати, пов'язані з угодою. Цей метод впливає з ідеї, що ефективність інвестиційного ринку гарантується конкуренцією з боку інших ринків і держави, обидва мають ефективні методи регулювання економіки, які мінімізують «нерівність відносин» між покупцем і продавцем, фінансові корупція та інтереси продавця.

Однією із найважливіших ролей в публічному управлінні інвестиційним процесом є забезпечення регіонального розвитку комплексі, що досягається шляхом вибору пріоритетних напрямків науково-дослідних робіт. Вони реалізуються як великі міждисциплінарні проекти, які сприяють створенню, удосконаленню та поширенню технологій.

Державній підтримці приватних інвестицій сприяє участь держави в інвестиційних проектах, які були конкурентоспроможними. Розподіл централізованих ресурсів, спрямованих на інвестиційну діяльність, спрямований на підвищення інвестиційної активності та капіталізацію приватних як вітчизняних, так і іноземних інвестицій у пріоритетних сферах економічного розвитку. Це підвищує ефективність бюджетних і економічних інвестицій у всіх формах власності.

Важливою умовою підвищення ефективності управління державою інвестиційним процесом є формування концепції структурної перебудови її виробничого сектора, особливо за окремими пріоритетними напрямами, і на цій основі розробка інвестиційних стратегій і механізмів для різних груп населення. підприємств, масштаби, форми і методи державної підтримки, організаційної моделі виробничої структури зі врахуванням умов реального економічного розвитку, зокрема, й інституційних умов.

Одним із першочергових обов'язків органів державної влади сьогодні є підвищення інвестиційної привабливості України та залучення інвестицій

шляхом запровадження ефективних механізмів державного управління. Характеризуючи процеси інвестування в державі, можна виділити різноманітні механізми, які притаманні їм: економічні, інформаційні, організаційні, правові, фінансові тощо.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

3.1. Публічне управління інвестиціями місцевих громад в умовах євроінтеграції України

Інвестиційна політика в даний час стала є одним із найбільш важливих напрямів реалізації економічної політики як держави загалом, та і органів місцевого самоврядування. Актуальність інвестиційної діяльності місцевої громади визначається необхідністю розвитку виробничої та громадської інфраструктури, покращенням інвестиційної культури й інвестиційного середовища, покращення іміджу інвестування громади та підвищення якості інвестування громади, подолання недоліків агрегації ресурсів.

Європейський та вітчизняний досвід дозволяє розглядати інвестиції як такі, що сприяють розвитку регіональної економіки, підвищують ефективність місцевого виробництва, забезпечують соціально-економічну стабільність громад та вирішують їхні виробничі, інфраструктурні та екологічні проблеми. В умовах інтеграції України в Європу та структурної перебудови її адміністративно-територіального устрою необхідні нові внутрішні та зовнішні джерела інвестицій, фінансових, матеріальних та інших ресурсів. На вирішення даних проблем повинно бути спрямовано злагоджену й кваліфіковану роботу представників місцевої влади й інвесторів, які мають забезпечити формування сприятливого інвестиційного клімату в суспільстві, стати чинником довіри, надійної взаємопідтримки й запорукою подальших ефективних кроків, щодо залучення додаткових інвестиційних ресурсів.

Водночас варто виділяти існування певних перешкод, що гальмують чи унеможливають «просування інвестиційних процесів на рівні громад, основною з яких є відсутність чіткої концепції місцевого розвитку для

залучення інвестицій у соціально-економічний розвиток на рівні громад. Крім того, більшість сільських, селищних та міських органів місцевого самоврядування не має достатніх можливостей для кваліфікованого моніторингу та управління не лише інвестиційними процесами, але й економічним розвитком загалом. Це вимагає підвищення кваліфікації посадових осіб органів місцевого самоврядування в управлінні інвестиційними процесами. Водночас ефективне управління інвестиціями місцевих громад має передбачати широку участь їх мешканців у прийнятті рішень щодо інвестиційної діяльності» [7].

Зараз в умовах бойових дій «більшість громад зосереджено на відбудові критичної соціальної інфраструктури, відновленні житла, вирішенні проблем внутрішньо переміщених осіб та інших складних питаннях» [7]. Бюджети територіальних громад не передбачає достатніх ресурсів на всі соціальні напрямки, тому для реалізації соціально-економічних проектів «важливо залучати інвестиційних партнерів, тобто бізнес та фінансові організації» [7]. Готувати громади до їхнього приходу потрібно вже сьогодні, а не чекати, поки закінчиться війна.

Громади мають чітко викласти у стратегічному документі свої очікування щодо співпраці з інвесторами та встановити «модель максимальної допомоги» з інвесторами в майбутньому щодо землі, оформлення дозвільних документів та можливості забезпечення комунікаційного зв'язку.

Громада має провести усю необхідну роботу щодо підготовки місцевих планів благоустрою території, затвердження оновленої документації, врегулювання питань землекористування, завершення інвентаризації й проведення юридичного, а також фінансового аудитів об'єктів запропонованих інвестицій. Водночас варто враховувати, що стратегічні інвестори ретельно обиратимуть громади, із якими працюватимуть.

Як основні критерії варто виділити: відсутність корупційних ризиків, готовність інвестиційних проектів, наявність документів стратегії розвитку громади та готовність місцевих чиновників вивчати та реалізовувати нові

проекти []. Такі заходи передусім потребують ефективного менеджменту та інтелектуальної праці. Їх можна було здійснити навіть до закінчення війни, що вивело б громаду в список лідерів інвестиційної конкуренції.

Громадське «управління інвестиціями на місцевому рівні не може бути ефективним без участі найбільш зацікавлених соціальних груп, які представляють ту чи іншу місцеву громаду. Ефективним способом використання потенціалу громади в управлінні та розвитку є партисипативне публічне управління. Воно передбачає, що відносини між владою та зацікавленими соціальними групами громади будуються на основі партнерства. Партисипативне публічне управління підвищує продуктивність діяльності органів влади, забезпечує дотримання прав та інтересів мешканців громади, реалізує продуктивність діяльності органів влади, задовольняє соціальні потреби громади, сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень» [7].

Актуальність методів партисипативного управління інвестиціями зумовлена головним чином фінансовими обмеженнями, дефіцитом державних фінансів та необхідністю визначення пріоритетів. Кожна з громад має право на саморозвиток, а пріоритети розвитку й основні цілі мають визначати самі жителі. Фактично соціальна реальність стала менш ієрархічною та набула більш мережевих і популярних характеристик.

Місцеві організації громадянського суспільства й професійна бізнес-спільнота все активніше співпрацюють, зокрема, із «місцевою владою та органами місцевого самоврядування, для вирішення питань, важливих для інвестиційного клімату, та покращення інвестиційного клімату на користь промисловості, економіки та рівня життя громади» [7]. Крім того, громадськість має обмежене розуміння «місцевого економічного розвитку та інвестиційних планів та їхнього впливу на рівень життя та добробут, і не може належним чином впливати на прийняття та ухвалення рішень» [7] або контролювати результати інвестиційних проектів.

Водночас, «громадянське суспільство та бізнес потребують постійного спілкування та інформації, особливо у сферах економічних процесів та

інвестиційної політики, тому постійне спілкування з місцевим бізнесом, існуючими та потенційними інвесторами має стати усталеною практикою місцевої влади» [7].

Залучення громади на різних етапах інвестування «означає, що інвестори повинні підтримувати людей, щоб вони мали більший контроль над своїм економічним майбутнім. Участь в інвестуванні передбачає багато видів діяльності, які можуть змінюватися залежно від обставин. Залучення мешканців до інвестиційної діяльності дає змогу громадам визначати власне майбутнє, можливості та активи, а також пріоритетні сфери потенційного інвестування. Крім того, зацікавлені сторони можуть формувати, підтримувати та посилювати вплив інвестицій протягом усього інвестиційного процесу» [7].

Ключовими принципами інвестиційної «участі є підзвітність, яка полягає у забезпеченні відповідності результатів політичним обіцянкам і очікуванням суспільства; рівноправна участь, яка полягає у наданні рівних можливостей для вираження позицій усім зацікавленим особам (включно з жінками й чоловіками з різних груп) та забезпечення максимального врахування їхніх інтересів у розробленні та реалізації регіональної стратегії; прозорість, яка повинна гарантувати, що процес прийняття та впровадження рішень, процедури та будь-які обмеження, які він може містити, чітко розуміються та дотримуються всіма учасниками процесу; адекватність, яка полягає у забезпеченні всіх необхідних ресурсів; відкритість, яка передбачає прозоре реагування на проблеми, що стосуються громади» [7].

Важливо зазначити, що цільові групи, на які найбільше впливають конкретні інвестиційні рішення, повинні мати більші можливості для участі у інвестиційних рішеннях, тому органи місцевого самоврядування, які бажають на практиці реалізувати участь громади в управлінні інвестиціями, повинні спочатку визначити населення, яке буде під впливом цього рішення соціальні класи й запрошувати їх представників взяти участь.

Дійсно, органи місцевого самоврядування залучають стейкхолдерів «до формування та реалізації процесів прийняття рішень щодо розвитку

економічних та інвестиційних процесів громади» [7], створюючи для них як можливості, так і надаючи їм інструменти для безпосереднього формування політики. Економічні та інвестиційні ідеї, захист та лобіювання, вплив на підготовку та прийняття рішень, вибір виконавців для участі тощо.

Для досягнення реальних економічних результатів залучення зацікавлених сторін має передбачати діалог між різними групами та бізнес-спільнотами, тобто спільнотами з різних економічних «секторів, секторів та верств населення з різними поглядами та інтересами. Спільний підхід до взаємодії громади дає змогу враховувати різні точки зору, переконання та інтереси під час планування та реалізації інвестиційного менеджменту» [7].

Для реалізації ініціатив участі у сфері інвестиційної діяльності громади рекомендується використовувати структуровану комунікацію «(консультації). Зокрема, такі консультації мають бути зосереджені на конкретних питаннях чи проблемах соціально-економічного та інвестиційного розвитку громади, актуальних для всіх суб'єктів процесу, і якісно покращувати стратегічне та оперативне економічне планування та процеси прийняття рішень, розв'язання проблем та сприяти формуванню інноваційних рішень, а також спільно з владою розробляти та реалізовувати конкретні інвестиційні проєкти та вживати заходів заради змін» [7].

Водночас шляхом проведення консультацій можна «точніше визначити потреби мешканців громади, які можуть бути задоволені реалізацією інвестиційного проєкту, та права та інтереси мешканців громади, які можуть бути порушені. Рішення, прийняті після проведення консультацій, є більш ефективними та в першу чергу спрямовані на задоволення інтересів та потреб мешканців громади» [7].

Тому використання методів участі в управлінні «місцевими інвестиціями є запорукою підвищення продуктивності державних органів, дотримання прав та інтересів мешканців громади, вирішення соціальних потреб громади. Це відповідає прагненню України до євроінтеграції та сприятиме залученню іноземних інвестицій. Крім того, результатом спільної діяльності може стати

розробка окремих стандартів для залучення та підтримки інвестицій громади, місцевого соціально-економічного розвитку та стандартів діалогу між місцевою владою та приватним сектором для покращення умов проведення місцевого бізнесу та залучення інвестицій у громаду» [7].

Процес участі може реалізовуватися в різних формах і з різними рівнями участі. Для забезпечення довіри та поглибленого обміну думками та пропозиціями кожен проект-учасник має плануватися індивідуально та гнучко, враховуючи його тему, цілі, коло зацікавлених учасників, час підготовки й реалізації.

3.2. Стратегічний підхід до розвитку інвестиційних механізмів публічного управління на основі ДПП

Сьогодні концептуальні підходи до ДПП, підпорядкованого інтерактивним процесам, мають тенденцію до надмірної поляризації. Це означає, що поняття ініціатора проекту ДПП (в Україні, як правило, це держава) відрізняється від поняття представника підприємницької сфери, який, у свою чергу, відрізняється від поняття представника ділового світу. Концепція прямих реципієнтів (представників громадянського суспільства) продуктів проектів ДПП.

Наразі система співробітництва національного уряду та соціального капіталу ще не досконала, і концепція ДПП в основному базується на минулих і теперішніх тенденціях і не адаптується до майбутніх вимог і не враховує їх; «процес управління ДПП здійснюється за наявності велика кількість проблемних ситуацій і внутрішніх протиріч, ще не налагоджена система тестування та моніторингу доцільності проектів ДПП за різними критеріями (ефективність, вартість, зручність, актуальність), непрозорі горизонтальні зв'язки між партнерами, процедури узгодження інтересів не уніфіковані. Крім того, для вітчизняної практики характерна реалізація серії проектів ДПП в

якійсь одній галузі, причому їх реалізація здійснюється або за зразком 1980-1990-х років, або здійснюється за дорогими одиничними проектами» [18].

Окрім того, «перешкодами для розвитку вітчизняної системи ДПП є: незавершеність законодавчої бази, відсутність привабливих для інвесторів проектів, відсутність національних органів, відповідальних за запуск та реалізацію проектів тощо» [18].

Національні органи влади стверджують, що високі витрати на фінансування є головною перешкодою для розвитку ДПП, кредитний рейтинг регіону низький, за даними кредитних організацій, діяльність Східноєвропейського фонду (ESE) спрямована на створення та зміцнення НУО, місцевої влади, бізнесу та ін. Партнерство між стейкхолдерами, на думку його експертів, відсутність зрілих і привабливих інвестиційних проектів і кількість гравців на ринку недостатні для забезпечення конкурентоспроможності, приватні інвестори вважають – законодавча база недопрацьована і недопрацьована.

Сучасні наукові дослідження та державні документи [56] свідчать про те, що сфера підприємництва в цілому готова до вирішення ключових завдань соціально-економічного розвитку. Однак, водночас, щоб забезпечити це співробітництво, необхідно створити сприятливі умови для його розвитку, оскільки інакше забезпечити масштабність вирішення соціальних проблем неможливо. Підприємства не можуть не брати участь у вирішенні завдань, які ставить перед собою держава [18]. Проте взаємодія влади та підприємства потребує створення сприятливих умов для зростання підприємницької діяльності.

Для досягнення зазначених цілей необхідно вирішити наступні завдання: розвиток партнерства між державними органами та бізнес-спільнотою, реалізація комплексу заходів щодо подолання та усунення адміністративних перешкод у розвитку підприємницької діяльності, формування та обговорення нормативно-правових актів, що регулюють сфера підприємництва через запровадження механізму участі громадськості законодавчих актів для

посилення прозорості «прийняття рішень органами державної влади посилення розвитку партнерства між представниками держави та бізнесу забезпечення наукової взаємодії держави та підприємництва шляхом впровадження нових інновацій» [18].

Тому науковці розробили стратегію розвитку механізмів впровадження ДПП в Україні [18]. Стратегічний підхід України до розвитку механізмів реалізації ДПП відображає низку рішень, спрямованих на розвиток вітчизняної системи ДПП, взаємопов'язаних за цілями, завданнями та термінами виконання» [18]. Стратегія враховує основні перешкоди для широкого використання ДПП в Україні та розробляє 12 рекомендацій для впровадження.

1. Посилення вітчизняної нормативно-правової бази ДПП, уніфікація нормативно-правової поведінки ДПП та розширення використання технології краудсорсингу в законодавчій діяльності – (колективний вибір оптимальних рішень) – проект із залученням громадянського суспільства та підприємців. Представники беруть безпосередню участь у розробці законодавчих законопроектів.

2. При запуску проекту ДПП впровадити «складну структуру», яка усуває не лише регуляторні та економічні, а й організаційні бар'єри. Тому, на думку О.Іваницької, «патологію владної влади можна «вилікувати», проголосивши чіткі правила гри та неухильно їх дотримуючись, тому послідовна та злагоджена робота органів державного управління, представників підприємців та експертів потребує спільноти, що дозволить визначити прості, зрозумілі та реалістичні правила виконання роботи

3. Створити систему управління кооперативним «розвитком державного та соціального капіталу на основі створення центрів ДПП, стандартизувати структуру та функції регіональних центрів розвитку ДПП, підвищити ефективність та якість управління розвитком ДПП» [18].

Крім того, існуючі регіональні центри ДПП мають бути перетворені з «низькофункціональних» центрів (які лише оцінюють проекти та дають рекомендації національним адміністративним органам) на

«багатофункціональні» центри (надають консультативну підтримку для сприяння розвитку ДПП). Ринок ДПП орієнтується на принципи ринкового партнерства шляхом розширення сфер діяльності. Ефективне функціонування Центру ДПП вимагає на першому етапі правильного вирішення питання про його приналежність до того чи іншого центрального органу виконавчої влади. Оскільки наразі в Міністерстві економіки України функціонують департаменти інвестиційно-інноваційної діяльності та розвитку ДПП, доцільно було б створити на базі цього департаменту центр підтримки ДПП. Відповідно до своєї місії та подальших перспектив, центр має бути при Кабінеті Міністрів України. Такі зміни якісно покращать державну підтримку розвитку ДПП в Україні, що є надзвичайно актуальним на сьогодні.

У рамках цієї пропозиції варто наголосити на досвіді «лідерів у розвитку та ефективності управління інститутами ДПП. Це досвід Великобританії, Німеччини, Португалії та Франції» [18].

Тому з 2000 року у Великій Британії діє спеціалізоване державно-приватне партнерство Partnerships UK – акціонерне товариство (49% частки держави, 51% частки компанії). Основна увага UK Partnership зосереджена на співпраці із «урядом Великобританії щодо політики ДПП та стандартизації контрактів. Окрім цієї організації, система управління ДПП Великобританії також включає: Консультативну раду, Раду партнерств Великобританії (9 директорів), Аудиторський комітет (внутрішній контроль) та Національний контрольний офіс (моніторинг проектів ДПП)» [18].

В Німеччині із 2002 року у «Міністерстві фінансів землі Північний Рейн-Вестфалія працює спеціальна робоча група з ДПП. Крім того, система управління ДПП включає: на регіональному рівні – регіональне казначейство та спеціалізовані групи ДПП, на муніципальному рівні - орган управління муніципального управління» [18].

Центр розвитку ДПП (Parpublisa) працює в Португалії з 2003 року і є структурним підрозділом Міністерства фінансів. Центр контролює та супроводжує проекти ДПП, дає рекомендації щодо їх техніко-економічної

доцільності, надає можливі методи оптимізації. Варто зазначити, що у штаті центру всього сім осіб.

У Франції Центр розвитку ДПП (MARRR) працює з 2005 року як департамент Міністерства фінансів. Центр відповідає за всі проекти ДПП, що реалізуються в країні, але його діяльність не обмежується самостійним впровадженням проектів, а консулює національні організації – замовників, розробляє методичні рекомендації та допомагає Міністерству у формуванні політики розвитку ДПП, публікує інформаційний бюлетень. У центрі всього шість співробітників.

Тому, розбудовуючи інституційну систему державно-приватного співробітництва, слід запозичувати досвід впровадження ДПП у різних країнах світу. Але при цьому слід пам'ятати, що кожна представлена країна має власну структуру державного управління, а також власний досвід розвитку систем ДПП, тому копіювати окремі елементи системи ДПП недоцільно.

Таким чином, при оптимізації вітчизняної системи ДПП, особливо її окремих елементів, слід враховувати також особливості розвитку партнерства на національному рівні та в окремих регіонах.

4. Забезпечити односпрямованість орієнтирів національної та регіональної політики та спрямувати їх на вирішення основних інституційних завдань формування вітчизняної системи ДПП. Для координації національної та регіональної політики необхідно: скласти карту технологічної модернізації національної економіки, врахувати конкурентні переваги та ресурсні обмеження кожного регіону, визначити конструктивний напрям національної підтримки учасників ДПП. повинні бути передбачені проекти з високими шансами на успіх. Наприклад, уряди Австрії, Канади та Фінляндії надають підтримку у вигляді фінансових стимулів, тоді як Велика Британія, Німеччина, США та Франція надають підтримку у формі державних контрактів.

5. Впровадити попередні інноваційні «практики маркетингового прогнозування, планування, моделювання та моделювання на основі сучасних концепцій розвитку, достовірного аналізу ситуації та алгоритмів прийняття

державних управлінських рішень щодо вдосконалення діяльності ДПП. Якісне поетапне планування проектів ДПП, включаючи розробку техніко-економічного обґрунтування (ТЕО), перегляд проекту та його відповідальності, подальший моніторинг допоможе правильно сформувавши інституційний план проекту, структуру фінансування проекту та успішну реалізацію» [18]. Динамічне моделювання соціальних об'єктів та моделювання дозволять перевірити рішення на реальних моделях для подальшої оптимізації конкретних проектів ДПП.

6. Створити національну систему страхування для проектів співпраці уряду та соціального капіталу. Під час розробки внутрішньої системи страхування ризиків слід аналізувати іноземні системи. Сьогодні нідерландські міністерства оцінюють свій відповідний досвід проектів ДПП і розробляють стандартні умови контракту, які включають конкретні заходи для підвищення ефективності страхування для проектів DBFM (проектування, будівництво, фінанси, технічне обслуговування).

7. Розробіть кодекс етики для організацій ДПП, щоб надихнути культуру взаємодії. Кодекс етики ДПП детально описує принципи, «якими повинні керуватися державні адміністрації, представники бізнесу та громадянського суспільства під час реалізації проектів ДПП» [18]. Слід зазначити, що кодекс етики повинен включати: вимоги до здібностей кожного учасника партнерства; стосунки між партнерами; особливості вирішення спорів і конфліктів; наслідки за порушення положень цього кодексу.

8. Організувати комунікаційну платформу як інституційний інструмент для національної адміністрації для обговорення та вирішення питань партнерства та досягнення консенсусу щодо інтересів учасників. Для цього наполягати на участі всіх зацікавлених сторін у визначенні ключових завдань для вирішення питань партнерства. Після визначення національних пріоритетів необхідно пояснити ці цілі та завдання громадськості та створити спільну прихильність між ключовими зацікавленими сторонами (посадовцями, інвесторами, експертами тощо). Національні органи влади повинні залучати

зацікавлені сторони до спільної діяльності з консультативними органами вищого рівня. Це може бути комітет ППП. Такий захід дав би можливість офіційно інтегрувати рекомендації експертів. Це дозволить організувати двосторонні звернення та сприятиме підвищенню прозорості процесу партнерства. У рамках цієї рекомендації слід розширити використання краудсорсингу, що допоможе започаткувати постійний діалог в країні через Інтернет щодо ключових завдань у сфері ДПП.

9. Згрупувати за галузевими та регіональними ознаками і створити бібліотеку типових проектів ДПП (з онлайн-класифікатором).

10. Застосовувати передові національні методи управління – бачення розвитку індивідуальних проектів ДПП, запроваджувати освітні курси ДПП та застосовувати стандартні засоби для оцінки проектів і планів.

11. Реалізувати вимоги держави щодо «управління розвитком ДПП та створити єдиний Інтернет-портал» [18], що містить вичерпну інформацію про безкоштовні сайти, існуючу інфраструктуру та плани їх розвитку (конкретні терміни та необхідні фінансові вкладення).

12. Використовувати технологію бенчмаркінгу для систематичного вивчення іноземного досвіду ДПП.

Таким чином, реалізація даної стратегії дозволяє глибше зрозуміти природу змін, та нових проблем, а також оцінити потенціал можливостей і обґрунтувати пропозиції щодо створення інституційних структур, які мають забезпечити економічний розвиток. Варто відзначити, що удосконалення вітчизняної системи державного управління через розвиток ДПП має стати безперервним процесом, спрямованим на кардинальні зміни в економіці України та стимулювання розвитку підприємництва.

Висновок до розділу 3

Інвестиційна політика є одним із найважливіших напрямків економічної політики на державному рівні та на рівні органів місцевого самоврядування.

Актуальність інвестиційної діяльності місцевої громади визначається необхідністю розвитку виробничої та громадської інфраструктури, покращення інвестиційної культури та інвестиційного середовища, покращення іміджу інвестування громади та підвищення якості інвестування громади, подолання недоліків агрегації ресурсів.

Європейський та національний досвід показує, що інвестиції сприяють розвитку регіональної економіки, підвищують ефективність місцевого виробництва, забезпечують соціально-економічну стабільність громад та вирішують їхні виробничі, інфраструктурні та екологічні проблеми. В умовах інтеграції України в Європу та структурної перебудови її адміністративно-територіального устрою необхідні нові внутрішні та зовнішні джерела інвестицій, фінансових, матеріальних та інших ресурсів.

Зараз в умовах бойових дії більшості громад зосереджені на відбудові критичної соціальної інфраструктури, відновленні житла, вирішенні проблем внутрішньо переміщених осіб й інших складних питаннях. Бюджет територіальної громади не передбачає достатніх ресурсів на всі соціальні напрямки, тому для реалізації соціально-економічних проектів важливо залучати інвестиційних партнерів, тобто бізнес та фінансові організації.

Однією із найважливіших перешкод для розвитку вітчизняної системи ДПП є низька якість державного управління.

Відзначено розроблену науковцями стратегію розвитку механізмів впровадження ДПП в Україні. У рамках цієї пропозиції варто наголосити на досвіді зарубіжних країн-лідерів у розвитку та ефективності публічного управління інститутами ДПП в контексті інвестиційної діяльності.

Запропонована науковцями стратегія дозволяє глибше зрозуміти природу змін, природу нових проблем та оцінити інвестиційний потенціал можливостей і, що не менш важливо, обґрунтувати пропозиції щодо створення інституційних структур, які мають забезпечити економічний розвиток системи ДПП.

Від ефективності інвестиційної діяльності суттєво залежить стабільність і розвиток економіки регіону. У цьому плані важливу роль відіграє держава, яка

за допомогою методів економічного регулювання має можливість не лише цілеспрямовано впливати на внутрішнє формування та надходження іноземних інвестицій, але й створювати умови для їх розвитку. в реальному секторі. економіка. Вирішення інвестиційної проблеми забезпечить поступову структурну перебудову на всіх рівнях і перехід до високорозвиненої економіки, тобто до інноваційного розвитку. Стратегічна інвестиційна політика вважається найважливішою складовою загальної економічної політики, яку проводить країна.

ВИСНОВКИ

Метою випускної кваліфікаційної роботи було дослідження теоретичних засад ПУ інвестиційними процесами в сучасних умовах та визначення перспектив їх розвитку в майбутньому. Саме тому можна підвести підсумок проведеним у роботі дослідженням та відповідно зробити загальний висновок.

Відзначено, що інвестиції є основою і необхідною умовою продовження суспільного відтворення. Для виконання інвестиціями своїх функцій, вони повинні пройти різні стадії кругообігу в сферах виробництва та обігу і існувати у таких формах: грошова, виробнича та товарна.

Джерелами інвестицій і капіталу є неспожиті ресурси, які перетворюються на інвестиції під час прийняття інвестиційних рішень суб'єктами інвестування. Крім того, інвестиційні ресурси не обов'язково є власними суб'єктом і не обов'язково заощаджуються суб'єктом, а заощаджуються іншими економічними суб'єктами.

Аналіз літератури з досліджуваної тематики показує, що поняття «інвестиції» та його економічний зміст часто суперечать один одному і тлумачаться по-різному, що дає змогу виділити його основні характеристики та розкрити всеосяжне та об'єктивне значення.

Вважаємо, що запропонована систематизована класифікація інвестицій достатньою мірою систематизує основні види інвестицій і може слугувати методологічною основою для проведення відповідних аналітичних досліджень, формування бізнес-планів інвестиційних проектів, формування інвестиційних стратегій та інших фінансово-економічних процесів.

Розвиток інфраструктури регіонів залежить від посилення інвестиційної активності в контексті розробки відповідних механізмів публічного управління та стимулювання загального економічного зростання країни. Крім того, значні структурно-технологічні зміни в економіці, на ринку та в інформаційно-комунікаційній інфраструктурі зумовлюють необхідність відповідного фінансування, що за наявності обмежених ресурсів викликає проблеми з

визначенням пріоритетності їх використання.

Важливою складовою дослідження визначення інвестиційної привабливості регіону є питання про залежність один від одного його компонентів, які, як правило, вважаються вченими або інвестиційно-потенційними, або ризиковими.

Під час дослідження особливостей управління інвестиційними процесами в ринкових умовах було визначено, що механізм управління інвестиційними процесами пов'язано зі становленням і розвитком ринкової економіки.

Створення цивілізованого інвестиційного ринку, де первинний інвестор домогосподарств отримує повні права агента ринку, дозволить створити постійне джерело фінансування розвитку на творчій основі.

Встановлення чітких правил і обов'язків щодо інвестиційного ринку як для покупця, так і для продавця продукту дозволить налагодити партнерство та знизити витрати, пов'язані з угодою. Цей метод впливає з ідеї, що ефективність інвестиційного ринку гарантується конкуренцією з боку інших ринків і держави, обидва мають ефективні методи регулювання економіки, які мінімізують «нерівність відносин» між покупцем і продавцем, фінансові корупція та інтереси продавця.

Однією з найважливіших ролей в публічному управлінні інвестиційним процесом є забезпечення комплексності регіонального розвитку, що досягається шляхом вибору пріоритетних напрямків науково-дослідних робіт.

Державній підтримці приватних інвестицій сприяє участь держави в інвестиційних проектах, які були конкурентоспроможними. Розподіл централізованих ресурсів, спрямованих на інвестиційну діяльність, спрямований на підвищення інвестиційної активності та капіталізацію приватних вітчизняних та іноземних інвестицій у пріоритетних сферах економічного розвитку. Це підвищує ефективність бюджетних і економічних інвестицій у всіх формах власності.

Характеризуючи процеси інвестування в державі, можна виділити різноманітні механізми, які притаманні їм: економічні, інформаційні,

організаційні, правові, фінансові тощо.

Однією з найважливіших перешкод для розвитку вітчизняної системи ДПП є низька якість державного управління. Це пояснюється тим, що розвиток системи ДПП безпосередньо залежить від розвитку системи державного управління.

Відзначено наявність запропонованої науковцями стратегії розвитку механізмів впровадження ДПП в Україні. Стратегічний підхід України до розвитку механізмів реалізації ДПП відображає низку рішень, спрямованих на розвиток вітчизняної системи ДПП, взаємопов'язаних за цілями, завданнями та термінами виконання. У рамках цієї пропозиції варто наголосити на досвіді країн-лідерів у розвитку та ефективності публічного управління інститутами ДПП в контексті інвестиційної діяльності.

Відзначено, що від ефективності інвестиційної діяльності значною мірою залежить стабільність і розвиток економіки регіону. У цьому плані важливу роль відіграє держава, яка за допомогою методів економічного регулювання має можливість не лише цілеспрямовано впливати на внутрішнє формування та надходження іноземних інвестицій, але й створювати умови для їх розвитку. в реальному секторі. економіка. Вирішення інвестиційної проблеми забезпечить поступову структурну перебудову на всіх рівнях і перехід до високорозвиненої економіки, тобто до інноваційного розвитку. Стратегічна інвестиційна політика вважається найважливішою складовою загальної економічної політики, яку проводить країна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Активізація інвестиційного процесу в Україні: колективна монографія / за наук. ред. М.І. Диби, Т.В. Майорової. К. : КНЕУ, 2012. 472 с.
2. Бобровська О., Савостенко Т., Кондрашихін А. Публічне управління інвестиціями в умовах ринкових трансформацій : навчальний посібник. 2-ге вид., доп. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 238 с.
3. Бражко О.В. Особливості формування оцінки інвестиційної привабливості економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 12. С. 16–20.
4. Бутник О. Проблеми формування та підвищення інвестиційної привабливості регіонів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 2. С. 120–122.
5. Бучинський О.А. Посилення ролі держави в управлінні інвестиційним розвитком регіонів: теоретичний аналіз. *Аспекти публічного управління*. Т. 9, № 1, 2021. С.82-89.
6. Бучинський О.А. Реалізація державно-регіональної інвестиційної політики в Україні: тенденції та особливості. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2020. № 4. С. 63-69. URL: <https://graniprint.dp.ua/index.php/dridu/article/view/449/365> (дата звернення 21.08.2023)
7. Васильєв О. Л. Публічне управління інвестиціями місцевих громад в умовах євроінтеграції України. *Публічне управління та митне адміністрування*. Спецвипуск, 2022. С. 27 – 30.
8. Герасименко І.С. Державні пріоритети управління інвестиційними процесами в комплексному регіональному розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 2011. № 11. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=439> (дата звернення 18.06.2023)
9. Горбатюк Л.М. Інвестиції: економічна сутність і класифікація. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. № 2, 2010. С. 201 – 204.

10. Григорук П. М., Федорова Т. Ю. Складові регіональної соціально-еколого-економічної системи в умовах сталого. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. № 4. С. 48-52.

11. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. К.: Наукова думка, 2012. 390 с.

12. Гунько В. І. Фактори та показники формування інвестиційної привабливості. *Фінансовий простір*. 2013. № 1 (9). С. 21–25.

13. Деньга, С. М. Сутність і класифікація інвестицій. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр.* Кіровоград: КНТУ, 2007. Вип. 12, ч. 2. С. 176-185.

14. Інвестиційна привабливість регіонів (повна версія). Підготовлено Київським міжнародним інститутом соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій на замовлення Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України. Київ, 2014. 390 с.

15. Інвестиційний клімат в Україні. Міністерство економічного розвитку і торгівлі. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення 11.07.2023)

16. Іщук С. О., Т. В. Кулініч Оцінювання інвестиційної привабливості регіону: методичний аспект. *Регіональна економіка*. 2010. № 3. С. 71–78.

17. Ковальчук С. П. Сучасні механізми державного регулювання інвестиційної діяльності на рівні регіону. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Вип. 1 (8). Т.1. Полтава: ПДАА, 2014. С. 162-167.

18. Кондрашова М.В. Стратегічний підхід до розвитку механізмів реалізації державно-приватного партнерства в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 1. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=876> (дата звернення 27.09.2023)

19. Корепанов Г. С. Статистичне оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України: автореф. дис. канд. ек. наук: спец. 08.00.10 –

«Статистика»; Національна академія статистики, обліку та аудиту. Київ, 2015. 22 с.

20. Крейдич І.М. Державне регулювання інвестиційної діяльності. *Економіка та держава*. 2007. № 11. С. 20.

21. Латинін М., Думенко О. Державне управління стратегічним розвитком інвестиційного потенціалу регіонів України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2010. № 8. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=172>. (дата звернення 21.06.2023)

22. Левчинський Д.Л. Суть та економічна природа інвестицій і інвестиційного процесу. *Механізм регулювання економіки*. 2011. № 2. С.131-139.

23. Лендел О.М. Іноземні інвестиції як фактор розвитку економіки держави. *Ефективна економіка*, 2016. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5156>. (дата звернення 18.06.2023)

24. Лещук Г.В. Інвестиційна привабливість як домінанта розвитку інфраструктури регіону. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 23. Частина 2. 2017. С. 144 - 147.

25. Лук'яник М. М. Сутність інвестицій як економічної категорії. *Вісник Сумського нац. аграрн. ун.-ту Серія: Фінанси і кредит*. 2003. №2. С. 107-110.

26. Любімов В.І. Принципи організації державного управління інвестиційними процесами. *Інвестиції: прак-тика та досвід*. 2009. № 16. С. 2.

27. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібн. К.: ЦУЛ, 2003. 376 с.

28. Мартиненко В.Ф. Державне управління інвестиційним процесом в Україні: навч. посіб. / В.Ф. Мартиненко. К.: НАДУ, 2008. 300 с.

29. Намлієва Н. В. Інвестиційні процеси регіонального рівня як специфічний об'єкт управління. Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту», 2018, вип. 16. С. 34 – 41.

30. Науменко О. В. Напрями підвищення інвестиційної привабливості підприємства метою його розвитку. *Управління розвитком*. 2013. № 21. С. 21–23.

31. Оболенський О.Ю. Перспективи залучення прямих іноземних інвестицій у національну економіку. *Економіка і регіон*. 2014. № 3 (46). С. 8-14.

32. Ожубко Г.В. Механізм управління інвестиційним процесом в Україні та її регіонах. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.3. С. 241.

33. Онопрієнко О.Д. Проблеми та шляхи формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні в сучасних умовах. *Стратегія розвитку України*. 2015. № 2. с. 62–66.

34. П'яте щорічне опитування іноземних інвесторів. Центр Економічної Стратегії, Dragon Capital, Європейська Бізнес Асоціації. Листопад 2020. URL:https://dragon_capital.com/content/uploads/2020_ForeignInvestorSurvey_Presentation_ua.pdf (дата звернення 26.08.2023)

35. Паутов В.О. Впровадження провідного зарубіжного досвіду діяльності органів протидії корупції в Україні. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2020. № 15. С. 114-117.

36. Петухова О.М. Інвестування. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 336 с.

37. Погорєлова Т. В. Статистичні аспекти оцінювання прямих іноземних інвестицій в Україну. *Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону : монографія*. Одеса : Атлант, 2012. С. 72-92.

38. Покотило Т.В. Сутність і складові механізму державного регулювання регіональних інвестиційних процесів. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2009-3/doc/1/15.pdf>. (дата звернення 29.05.2023)

39. Постанова КМУ «Про утворення Офісу із залучення та підтримки інвестицій» від 19 жовтня 2016р. № 740. Оф. веб-сайт КМУ. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/> (дата звернення 26.08.2023)

40. Прямі іноземні інвестиції в Україні: війна і мир. Vox Ukraine. URL: <https://voxukraine.org/uk/investments-in-ukraine-ua/> (дата звернення 29.09.2023)

41. Рамський А. Ю. Роль державного регулювання ринку інвестицій в Україні. Ефективна економіка. 2014. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3655> (дата звернення 18.08.2023)

42. Романчук З. Проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України та шляхи їх вирішення. Вісник Львівського університету. Львів: ЛНУ ім. І.Франка. 2010. Серія економічна. Вип. 43. С. 162–167.

43. Рябека О.Г. Перспективні механізми державного управління інвестиційним розвитком регіонів. *Державне управління: вдосконалення та розвиток*. № 9. 2013. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=625>. (дата звернення 27.09.2023)

44. Сидор Г.В., Давидовська Г.І. Інвестиційна привабливість регіонів. *Сталий розвиток економіки економіка*. 2015. № 2. С. 184-189.

45. Сімків Л. В. Стан інвестиційної активності в регіонах України. *Економіка і суспільство*. 2016. № 2. С. 430-435.

46. Слюсарчук О. П. Оцінка механізмів публічного управління інвестиційними процесами в Україні. *Право та державне управління*. 2017 р., №4(29) том 2. С. 127 – 133.

47. Степуріна С.О., Дериховська В.І. Модель інтегрального статистичного оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України. *Інфраструктура ринку*, 2019. Вип.30. С. 588-598. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2019/30_2019_ukr/90.pdf (дата звернення 23.08.2023)

48. Ткаченко Ю.В. Стратегія формування інвестиційної привабливості національної економіки в умовах глобалізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 13. С. 147–153.

49. Ткачик Ф. П. Державна інвестиційна політика та її вплив на розвиток економіки регіону: автореф. дис. канд. ек. наук: спец. 08.00.03 – «Економіка та управління національним господарством»; Національна університет державної податкової служби України. Ірпінь, 2013. 19 с.

50. Тягунська Т.Д. Класифікація інвестицій. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. №9 (64). С. 37-41.

51. Угода «Про заохочення та захист інвестицій між Україною та фондом міжнародного розвитку ОПЕК» від 5 грудня 2017 року № 2220-VIII. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/893_001\\$17](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893_001$17) (дата звернення 27.09.2023)

52. Указ Президента України «Питання Національної інвестиційної ради» від 29.08.2016р. № 365/2016 // Сайт «Законодавство України». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/365/2016>. (дата звернення 27.09.2023)

53. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020» від 12.01.2015р. № 5/2015 // Оф. Веб-сайт Верховної ради України, сайт «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#п10>. (дата звернення 27.09.2023)

54. Фісун К.А. Зарубіжний досвід формування іміджу й інвестиційної привабливості країни. *Формування ринкових відносин в Україні*, 2011 306 с.

55. Харчук С.А. Стан інвестиційної діяльності підприємств України в умовах економічної нестабільності. *Журнал «Економіка та держава»*. 2020. №1. С. 66-72.

56. Чорна О.М. Концепція механізму державного управління інвестиційно-інноваційними процесами в Україні. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції*. 2012. №1. С. 64–67.

57. Чуницька І.І. Інвестиційний клімат України: сутність, проблеми та шляхи їх вирішення. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 3(14). С. 111-117.

58. Шаповалова О.М. Формування системи показників інвестиційної привабливості регіону: автореф. дис. канд. ек. наук: спец. 08.00.05 – «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка»; Інститут економіко-правових досліджень НАН України. Донецьк, 2010. 22 с.

59. Ястремська О. М. Яблонська-Агу Н. Л. Інвестиції: сучасне розуміння та класифікація. *"Економіка розвитку" (Economics of Development)*, № 4 (72), 2014. С. 1 – 7.

60. Kim J.-H., Fallov J.A., Groom S. Public Investment Management Reference Guide. February, 2020. DOI: [https:// doi.org/10.1596/978-1-4648-1529-4](https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1529-4) (дата звернення: 10.09.2023).

61. Kolomiets V., Golovkova L. The institutional content of the human capital of the national economy. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2017, 3(5). 289-293. doi: <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-5-289-293> (дата звернення: 10.09.2023).

62. Kulinich T. V. Levers of regional investment activity regulation: definition, differentiation, possibilities of use. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Проблеми економіки та управління*. 2014. №779. С. 50-59.

63. Public Investment Management Assessment – Review and Update, Policy Paper. IMF, 2018. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2018/05/10/pp042518public-investment-management-assessment-review-and-update> (дата звернення: 11.09.2022).

64. Recommendation on Effective Public Investment across Levels of Government. Council of OECD. 2014. URL: <http://www.oecd.org/effective-public-investment-toolkit/recommendation-effective-public-investment-across-levels-of-government.htm> (дата звернення: 15.09.2022).

65. World Economic Forum URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/countryeconomy-profiles/#economy=UKR>. (дата звернення: 11.08.2022).